

LIETUVOS KARIUOMENĖS KARININKŲ RENGIMO IR JŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMO RAIDA (1990–2015 M.)

Doc. dr. Feliksas Žigaras

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija

***Anotacija.** Straipsnyje tiriama Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo sistema atkūrus šalies nepriklausomybę: apžvelgiama Lietuvos karininkų rengimo pradžia, atskleidžiama Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos veikla, rengiant karininkus ir jų kvalifikacijos kėlimo galimybes Lietuvoje (pvz., Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centre, Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centre, Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyboje) ir užsienyje.*

***Pagrindiniai žodžiai:** Lietuvos karininkai, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras, Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras, Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba, karininkų rengimas ir jų kvalifikacijos kėlimas užsienyje, atsargos karininkų rengimas.*

Įvadas

Tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo raida (1990–2015 m.).

Tyrimo tikslas – atskleisti Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo raidą atkūrus šalies nepriklausomybę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apžvelgti Lietuvos karininkų rengimo pradžia.
2. Atskleisti Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos veiklą rengiant karininkus.
3. Aptarti Lietuvos kariuomenės karininkų galimybes kelti kvalifikaciją Lietuvoje ir užsienyje.

Tyrimo metodai – remiantis Lietuvos ir krašto apsaugos sistemos dokumentų, archyvinių šaltinių, mokslinės literatūros, internete publikuotos medžiagos ir periodinės spaudos analize, taikant istorinį ir chronologinį tyrimo metodus, straipsnyje nagrinėjama ir įvertinama Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kva-

lifikacijos kėlimo raida nepriklausomybės metais.

Tyrimo problema – vieno ar kito laikotarpio kariuomenės, jos turėtos technikos ir ginkluotės, kariuomenės kaip valdovų ir politikų planų vykdytojos, kaip vienos iš valstybės iškilimo ir nuosmukio svarbiausių priežasčių (bent iki dabartinių laikų) pažinimas gali padėti geriau suvokti ir Tautos bei Valstybės istoriją, jos kultūros, mokslo ir technikos, gamybos lygmenį, o karo technika ir ginkluotė yra geriausias jų lygmens, krašto ekonomikos atspindys. Tik kariuomenės istorijos pažinimas gali padėti geriau suvokti ir kariuomenės reikšmę dabartinei nepriklausomai Lietuvai, pasirengti giliems ateities netikėtumams (Liekis, 2002: 8).

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-849 buvo patvirtinta „*Lietuvos Respublikos piliečių rengimo valstybės gynybai strategija*“, kurioje teigiama, kad strategijos paskirtis – „numatyti būdus užtikrinti veiksmingą Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos piliečių teisės priešintis bet kam, kas prievarta kėsina į šalies nepriklausomybę, jos teritorinį vientisumą ir konstitucinę santvarką, ir jų teisės ir pareigos ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo įgyvendinimą.“ Todėl egzistuoja problema, kaip efektyviai paruošti veiksmingą Lietuvos karininkų rengimo sistemą.

1. Lietuvos karininkų rengimo pradžia

1990 m. kovo 11 d. paskelbus Lietuvos nepriklausomybę reikėjo ne tik organizuoti krašto apsaugą, bet ir atgaivinti sovietinės okupacijos metais sužlugdytą Lietuvos karininkų rengimą.

1990 m. balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 125 buvo įkurtas Krašto apsaugos departamentas (KAD). Jo generaliniu direktoriumi paskirtas Aukščiausiosios Tarybos deputatas Audrius Butkevičius. Šio departamento funkcijos buvo saugoti ypač svarbius Lietuvos Respublikos objektus, vykdyti sienų kontrolę.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę pradėta atkurti Lietuvos kariuomenę. Besikuriančioje krašto apsaugos sistemoje buvo pareiškę norą tarnauti daugiau kaip 1 000 karininkų. 1990 m. gegužės 30 d. KAD paskyrus patalpas T. Kosciuškos g. 36, Vilniuje, (doc. dr. A. Vaitkaitį paskyrus KAD generalinio direktoriaus pavaduotoju) iš įvairių miestų pavyko surinkti duomenis apie karininkus, pageidaujantiems tarnauti Lietuvos kariuomenėje. Išnagrinėjus duomenis, paaiškėjo, kad 1 253 karininkai buvo baigę karo mokyklas, iš jų 398 – baigę karo akademijas, 32 – turėjo mokslo laipsnius ir vardus, dar buvo nemažai karininkų, baigusių aukštąsias mokyklas ir turėjusių leitenanto laipsnį, bet netarnavusių kariuomenėje. Paaiškėjo, kad daugumos atsargos karininkų (išskyrus dimisijos) laipsniai buvo nuo kapitono iki generolo, o tinkamų tarnybai jaunesniųjų karininkų – tik 9 (leitenantai ir vyresnieji leitenantai iki 30 metų). Atkuriant Lietuvos kariuomenę, pirmiausia buvo reikalingi būrių vadai. Ši padėtis iš dalies susidarė todėl, kad prasidėjus Sąjūdžiui sovietų valdžia jaunus Lietuvos karininkus iš vadinamojo Pabaltijo išsiuntė tarnauti į šalies

rytus.

Pirmajame KAD karininkų posėdyje (1990 m. birželio 6 d.) buvo išsakyta mintis, kad būtina rengti karininkus, o tam reikėjo įsteigti karo mokyklą arba karininkų rengimo kursus. Ši idėja buvo pateikta KAD generaliniam direktoriui A. Butkevičiui, įvertinus Lietuvoje buvusią sovietų kariuomenę, pritarta minčiai įsteigti karininkų rengimo kursus (1990 m. birželio 11 d.).

Kartu susirūpinta ne tik karininkų, bet ir puskarininkų rengimu. Tą daryti buvo lengviau įkuriant mokomąjį batalioną ir šios kategorijos jaunesniųjų vadų grandį rengti iš anksčiau sovietų kariuomenėje tarnavusių karių ir šaukiamojo amžiaus vyrų. Reikėjo spręsti klausimus, kur įkurti šias mokyklas, kaip paskirstyti etatus, pareigybes, parengti programas, paskirti vadovus ir sudaryti dėstytojų kolektyvus, numatyti finansavimą, logistiką ir kt.

Po svarstymų ir aptarimų 1990 m. rugpjūčio 7 d. KAD generaliniam direktoriui buvo pristatyti kandidatai į karininkų rengimo kursų viršininko pareigas ir jau po 19 dienų KAD kolegijos posėdyje svarstyti karybos specialistų (karininkų ir puskarininkų) rengimo klausimai, pristatytos pareigūnų į vadovaujamas pareigas ir dėstytojų kandidatūros. Nutarta, kad karininkų kursai turėtų pradėti rengti karininkus nuo 1990 metų spalio 1 dienos. Šis karininkų rengimo kursų pradžios laikas pasirinktas dėl numatyto valstybės sienos perėmimo iš sovietų pasieniečių (1991 m. vasario 1 d.). Kitame KAD posėdyje (1990 m. rugpjūčio 29 d.) buvo pateiktas struktūros ir pareigybių projektas, aptarti karininkų rengimo kursų finansavimo klausimai.

Daug kartų buvo grįžtama prie įvairių reikalų svarstymo (dėl patalpų, inventoriaus, mokymo priemonių, įrangos, programos, trūko dėstytojų specialistų – pasieniečių ir vidaus tarnybos). Planuojama mokslo karininkų rengimo kursuose pradžia buvo vis atidedama, o – prie jos vėl grįžtama po ilgų diskusijų (1990 m. spalio 29 ir 31 d. posėdžiai). Tik KAD kolegijos 1990 m. lapkričio 12 d. posėdyje priėmus sprendimą buvo patvirtinti karininkų rengimo kursai, o 1990 m. lapkričio 15 d. pulkininkas B. Vizbaras paskirtas šių kursų viršininku. Sudaryta atestacijos komisija aptarė ir karininkų kursų viršininko pavaduotoju ir Mokymo skyriaus viršininku rekomendavo skirti J. Veselką, viršininko pavaduotoju auklėjamajam darbui – S. Adomonį, pavaduotoju Užnugario (aprūpinimo) tarnybai – V. Latkauską, Finansų tarnybos viršininku – A. Liorentą, Mobazės viršininku – K. Skrinską. Pirmosios laidos karininkus sienos apsaugai ir įkalinimo įstaigų apsaugai specialistus rengė dėstytojai K. Skrinska, P. Skrivelis, A. Jurevičius, A. Virbila, Ž. Lapėnas. Trūko 8 karininkų specialistų (4 – vidaus tarnybos ir 4 – pasienio specialistų).

Siekiant paruošti sumanius, drausmingus, atsidavusius tautos idealams, sugebančius organizuoti vadus, remdamasis 1990 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 384 „Dėl Krašto apsaugos departamento karininkų kursų organizacinių klausimų“, Krašto apsaugos departamento generalinis direktorius A. Butkevičius 1990 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 45 įsakė: „1. Įsteigti Lietuvos Respublikos karininkų kursus; 2. Sporto ir technikos susivienijimo „Vytis“ ge-

neraliniam direktoriui suteikti Karininkų kursams reikalingas patalpas“, o įsakymo vykdymo kontrolę pavedė Krašto apsaugos departamento generalinio direktoriaus pavaduotojui A. Vaitkaičiui. Taip perkvalifikuoti karininkams Kaune buvo įsteigti Karininkų kursai, o jiems paskirtos patalpos Dariaus ir Girėno g., Kaune (buvusioje Savanoriškos draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti (DOSAAF) būstinėje). Kursų tikslas – ruošti karininkus krašto apsaugos sistemai.

Studijos prasidėjo 1991 m. sausio 2 d. Tada buvo 72 klausytojai. Į Karininkų kursus buvo priimami Lietuvos piliečiai iki 30 m. amžiaus, savanoriai, turintys sovietų kariuomenės atsargos karininkų laipsnius. Tačiau kursai truko neilgai. Nuo sausio 9 iki vasario 15 kursų klausytojai (I laida) ir personalas Vilniuje gynė Aukščiausiąją Tarybą.

Pirmieji numatyti krašto apsaugos uždaviniai buvo sienų ir įkalinimo įstaigų apsauga, todėl ir Karininkų kursai pradėjo rengti sienų ir įkalinimo įstaigų apsaugos karininkus.

1991 m. Kursus baigė dvi laidos – 194 karininkai, iš jų 24 sienos apsaugos, 18 įkalinimo įstaigų apsaugos specialistų, motošaulių, kuopininkų.

1992 m. kovo mėn. Karininkų kursai persikėlė į savo patalpas tuometėje vairotojų bazėje Aleksote. Pirmieji metai kursų vadovybei ir personalui buvo nelenghi: specialistus jaunai Lietuvos kariuomenei teko rengti patiems mokantis, kuriant mokymo programas, siekiant sudaryti tinkamas mokymo sąlygas. Mokslas truko 4 mėnesius. Kursų klausytojai buvo mokomi įvairių karinių dalykų, lietuviškų komandų, terminologijos. Baigusiems karininkų kursų buvo suteikiami jaunesniojo leitenanto, leitenanto, vyresniojo leitenanto laipsniai.

Pirmųjų laidų karininkai stėjo saugoti valstybės sienų ir įkalinimo įstaigų. Kitose Karininkų kursų laidose buvo rengiami motorizuotųjų pėstininkų, komendantūrų specialybių karininkai ir kuopininkų specialybės puskarininkiai.

1992 m. Karininkų kursai parengė 273 karininkus, iš jų 141 sienos apsaugos karininką, 120 motošaulių, 12 komendantūrų karininkų ir 140 kuopininkų. Iš viso 413 karių.

Nuo 1993 m. kovo 19 d. Karininkų kursai krašto apsaugos ministro įsakyму Nr. 11 buvo perorganizuoti į Krašto apsaugos puskarininkų mokyklą. Metų pradžioje buvo išleista paskutinė – 6-oji karininkų laida ir pradėtas puskarininkų tarnybos ir mokymo sistemos kūrimo darbas. Tais pačiais metais buvo parengta: pionierių inžinierių – 37, kuopininkų – 17, motošaulių – 167, ryšių specialistų – 5, civilinės saugos specialistų – 113, puskarininkų – 337. Per visą gyvavimo laikotarpį kursai parengė 470 karininkų (Klėnauskienė, Varanavičius, 2015; Kulys, 1995; Surgailis, 2002; Vaitkaitis, 2012, Vizbaras, 1995).

Taigi Karininkų kursuose buvo perkvalifikuojami jaunesnieji atsargos karininkai, praporščikai ir kiti buvę sovietinės armijos karininkai. Tačiau tolesniam karininkų rengimui ir jų kvalifikacijos kėlimui karininkų kursų nepakako.

2. 1992-ieji: Krašto apsaugos mokyklos įsteigimas

Krašto apsaugos ministro įsakymu 1992 m. sausio 2 d. buvo pradėta kurti *Lietuvos aukštoji karo mokykla*.

Krašto apsaugos ministerijos 1992 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. 112 „Dėl Lietuvos aukštosios karo mokyklos įkūrimo“ nuspręsta įsteigti aukštąją karo mokyklą, kurioje būtų rengiami Lietuvos kariuomenės karininkai.

Lietuvos karo akademijos gimimo diena laikoma 1992 m. birželio 16 d., kai buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Krašto apsaugos akademijos steigimo“ – buvo leista įsteigti Krašto apsaugos mokyklą, kuri, Aukščiausiajai Tarybai priėmus nutarimą „Dėl Krašto apsaugos akademijos įsteigimo“, turėjo būti reorganizuota į akademiją.

1992 m. liepos 13 d. krašto apsaugos ministro įsakymu buvo įsteigta Krašto apsaugos mokykla (Vilnius, Šilo g. 5A). Į pirmą kursą buvo priimti 154 vaikinai. Būtent ši data yra laikoma sistemingo karininkų rengimo pradžia atkūrus Lietuvos nepriklausomybę.

1992 m. liepos 15 d. buvo patvirtinti mokyklos laikinieji nuostatai. Pagal juos mokykla tapo krašto apsaugos struktūriniu vienetu, pavaldžiu Krašto apsaugos ministerijai. Jai iškeltas uždavinys – rengti specialistus krašto apsaugos sistemai, kelti jų kvalifikaciją. Steigėjo teisės atiteko Krašto apsaugos ministerijai.

Kuriant Krašto apsaugos mokyklą buvo galvojama, kad ateityje ji būtinais taps aukštąja karo mokykla. Todėl formuojant mokyklos struktūrą, buvo laikomasi aukštosios mokyklos principų: steigiamos katedros, leidžiamos mokslinės knygos, vadovėliai.

Pirmuoju Krašto apsaugos mokyklos viršininku laikinai buvo paskirtas plk. Algimantas Vaitkaitis. 1992 m. rugpjūčio 24 d. jį pakeitė Taktikos katedros vyresnysis dėstytojas Jonas Andriškevičius, anksčiau buvęs Vilniaus universiteto karinės katedros viršininku, Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos mokymo centro vadovu, kuriam rugpjūčio 28 d. buvo suteiktas pulkininko laipsnis.

1992 m. rugpjūčio 30 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Krašto apsaugos mokyklai įteikta dalinio vėliava, įvyko pirmą iškilmingą rikiuotę.

1993 m. kovo 13 d. krašto apsaugos ministro įsakymu karininkų, neįgijusių karinio išsilavinimo, kvalifikacijai kelti įsteigtas Neakivaizdinis skyrius. Numatyta bendra studijų trukmė buvo 20 mėnesių. Gegužės mėn. mokykloje buvo suformuota pirmoji 25 karininkų neakivaizdininkų grupė.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1993 m. spalio 20 d. dekretu Nr. 146 Krašto apsaugos mokyklos viršininkas plk. Jonas Andriškevičius buvo paskirtas Lietuvos Respublikos kariuomenės vadu. Krašto apsaugos mokyklos viršininku tapo plk. dr. Zenonas Kulys.

1993 m. buvo galutinai suformuota Lietuvos kariuomenės struktūra, įsteigta kariuomenės vado institucija.

3. 1994-ieji: Lietuvos karo akademijos įsteigimas ir veikla

Susidarė sąlygos įsteigti aukštesnio lygio karių mokymo įstaigą, kuri rengtų krašto apsaugos sistemai aukščiausios kvalifikacijos specialistus ir galėtų jiems suteikti aukštąjį išsilavinimą.

1994 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu buvo įsteigta Lietuvos karo akademija ir patvirtinta Lietuvos karo akademijos steigiamoji taryba, kurią sudarė 35 nariai. Tarybos pirmininku paskirtas krašto apsaugos ministras L. Linkevičius. Krašto apsaugos mokykla buvo reorganizuota į Lietuvos karo akademiją.

Parengtas Lietuvos karo akademijos statusas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 1-479, kuriame buvo numatyta, kad Lietuvos karo akademija yra aukštoji mokykla – studijų ir mokslo įstaiga, skirta ugdyti Lietuvos kariuomenei aukščiausios kvalifikacijos vadus ir specialistus.

Svarbiausi Akademijos uždaviniai:

- **rengti** Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemai kvalifikuotus specialistus. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės sutartis su kitomis šalimis Akademija gali rengti specialistus ir kitoms šalims;
- **rengti** mokslininkus, plėtoti ir populiarinti fundamentalųjį ir taikomąjį karo mokslą;
- **perkvalifikuoti** krašto apsaugos sistemos specialistus karininkus ir kelti jų kvalifikaciją;
- **rengti ir leisti** mokslo darbus, vadovėlius, mokymo priemones ir kitus leidinius.

Steigiamoji taryba, vadovaudamasi Statutu, 1994 m. birželio 6 d. patvirtino Akademijos struktūrą, etatus, kurie mažai kuo skyrėsi nuo buvusios karo mokyklos etatų ir struktūros, išrinko Karo akademijos rektoriumi plk. dr. Zenoną Kulį ir jo pasiūlymu patvirtino prorektorius: studijoms – plk. dr. Praną Jankauską, mokslui – plk. prof. habil. dr. Stasį Puškorių, kariniams reikalams – plk. ltn. Algimantą Vyšniauską. Įsteigtas naujas skyrius – Mokslo centras, liko devynios katedros.

1994 m. lapkričio 29 d. Akademijos mokslininkų susirinkime buvo išrinkta 19 asmenų Lietuvos karo akademijos taryba. Vėliau išrinktas Akademijos senatas.

Čia buvo rengiami dviejų specialybių – sausumos kariuomenės ir pasienio policijos – karininkai. Studijos buvo organizuojamos pakopomis. Akademijoje organizuojamos kariūnų ir neakivaizdininkų studijos. Akademijoje rengiami sausumos kariuomenės, vidaus tarnybos karininkai ir pasienio tarnybos specialistai.

1994 m. liepos 20 d. Akademija išleido pirmąją karininkų laidą. 111-ai absolventų buvo suteiktas leitenanto laipsnis.

1995 m. akademijoje atgaivinta prieškario tradicija – suteikti pirmąjį karininko laipsnį, kardu paliečiant absolvento petį ir ištariant žodžius „*Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk*“. Nuo 2009 m. šis priesakas akademijos viršininko įsakymu tapo Lietuvos karo akademijos šūkiu.

Nuo 1995 m. vieną kart per ketvirtį akademijoje leidžiamas atkurtas žurnalas „Kariūnas“, aptariantis Akademijos bendruomenės gyvenimo aktualijas, studijas ir laisvalaikį.

Nuo 1995 m. rugsėjo 1 d. Akademijoje buvo studijuojama pagal čia parengtą bakalauro studijų programą (4 m. mokymas, sudaryta 6400 val. programa), atitinkančią kvalifikacinius aukštojo mokslo reikalavimus.

1997 m. pertvarkytas Neakvyvaizdinis skyrius pradėjo rengti karininkus pagal tą pačią programą. Prasidėjus naujiems mokslo metams buvo pakeista kariūnų pradinio karinio rengimo programa, skiriant 12 savaičių pradinio karinio rengimo programai ir 22 savaites bendroms stažuotėms ir lauko pratyboms, pirmą kartą pradėta dėstyti Lietuvos kariuomenės istorija.

Pagal NATO standartus nuolat buvo plėtojamas Lietuvos karybos mokslas ir vykdomas karininkų rengimo koncepcijos tobulinimas.

1998 m. sausio 21 d. buvo įteikti pirmieji bakalauro diplomai 18 karininkų, baigusių antrosios pakopos studijas.

1998 m. gegužės 5 d. Lietuvos Respublikos Seimui priėmus „Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymą“, Nr. VIII-724, iš esmės pasikeitė Akademijos statusas.

Krašto apsaugos ministro įsakymu 1998 m. lapkričio 20 d. Akademijai suteiktas partizanų generolo Jono Žemaičio vardas.

1999 m. į dienas studijas studijuoti pagal Motorizuotųjų šaulių programą pradėta priimti merginas.

1999 m. rugpjūčio 10 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr. 896 patvirtino naują Lietuvos karo akademijos statutą, vėliau priimamos kelios naujos statuto redakcijos. Nustatyta, kad čia studijuoja trijų kategorijų kariai: kariūnai, karininkai klausytojai ir klausytojai. Be to, čia vykdomas Vilniaus aukštųjų mokyklų studentų karinis rengimas.

Akademijos tikslas – rengti ginkluotosioms pajėgoms vadus–lyderius, puoselėjant Lietuvos kariuomenės tradicijas, teikiant kokybišką universitetinį ir karinį išsilavinimą, vykdant mokslinius tyrimus (LKA statutas, 2003).

Svarbiausi Akademijos uždaviniai pagal LKA statutą (2003) yra šie:

- ***rengti*** Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemai kvalifikuotus karininkus – karinių vienetų vadus ir krašto apsaugos sistemai reikalingus štabų jaunesnius karininkus – ir suteikti jiems aukštąjį išsilavinimą;

- ***kelti*** Lietuvos ir kitų valstybių karininkų kvalifikaciją.

Igyvendindama savo uždavinius, Akademijs ugdo studijuojančiųjų vadovavimo įgūdžius ir naujausioms technologijoms ir kultūros vertybėms imlią asmenybę pagal humanistinių ir tautinių vertybių, pilietiškumo, kultūros ir visapusiško asmenybės ugdymo principus (LKA statutas, 2003).

Karo akademijs yra vienintelė aukštoji mokykla Lietuvoje, kurioje ugdomas kovotojo tipas – lyderis, kuriuo besąlygiškai pasitikėtų ir būsimieji kariai, ir tauta. Akademijs nuolat modernizuojama.

2000 m. vasario 23 d. Lietuvos karo akademijos viršininku paskirtas plk. Algis Vaičieliūnas. Siekiant rengti karininkus pagal NATO valstybių metodiką ir keliamus reikalavimus, reikėjo iš esmės pertvarkyti Lietuvos karo akademiją, prasidėjo reformos. Joms įgyvendinti ministras Č. Stankevičius 2000 m. kovo 10 d. sudarė darbo grupę, vadovaujamą paties Akademijos viršininko. Buvo parengta plėtros iki 2003 metų programa, pagal kurią turėjo būti pertvarkyta jos struktūra ir etatai, tobulinamos karinio rengimo programos, kad jos atitiktų NATO šalyse keliamus reikalavimus, parengtos naujos akademinų studijų programos, plėtojama Akademijos infrastruktūra taip, kad būtų užtikrintos geresnės kariūnų ir karininkų mokymosi ir buities sąlygos.

Vienas iš esminių reformos žingsnių – atskirti karinį ir universitetinį rengimą. Buvo nuspręsta nuo 2001 m. vietoje vienos karybos bakalauro programos rengti pagrindines I pakopos ketverių metų studijas pagal Viešojo administravimo, Vadybos ir tarptautinių santykių (politikos mokslų) studijų programas. Karinio rengimo programa, kurią išaina visi kariūnai, skirta motorizuotųjų pėstininkų būrio vadui.

2001 m. vasario mėn. sukurta nauja Akademijos struktūra, kurioje išskirtos 4 dalys: 3 karinės ir 1 universitetinė, taip pat vėl įsteigtas Mokslo centras, nes Lietuvos karo akademijai tapus universitetine aukštąja mokykla, reikėjo plėtoti mokslinį darbą. Akademijos mokslininkų darbų temas tvirtina krašto apsaugos ministras. Mokslinis darbas buvo plėtojamas trimis pagrindinėmis kryptimis – tai strateginiai tyrimai, modernių technologijų taikymas karybje, karo istorija.

Kartu su Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių institutu gruodžio mėnesį įsteigtas Strateginių tyrimų centras, su Vytauto Didžiojo universitetu – Karo istorijos centras. Birželio mėnesį įkurta Politikos mokslų katedra.

2001 m. Lietuvos ordinaro dekretu Lietuvos karo akademijoje įsteigta koplyčia, jai suteiktas vyskupo ir bažnyčios mokytojo šv. Anzelmo vardas.

2011 m. įsteigtas Lietuvos karo akademijos Universitetinių studijų institutas (USI) organizuoja universitetines studijas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos kariams, kariūnams, valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, kitų Lietuvos Respublikos institucijų, sudariusių bendradarbiavimo sutartis su Krašto apsaugos ministerija, pareigūnams ir užsienio šalių kariams, koordinuoja ir kontroliuoja studijų ir kursų eigą, planuoja USI veiklą koordinuojant su Lietuvos karo akademija ir kitais krašto apsaugos sistemos padaliniais.

USI uždaviniai – planuoti, vykdyti, koordinuoti, kontroliuoti universitetines studijas ir vykdyti mokslinius tyrimus. USI vadovauja ir koordinuoja Akademijos Vadybos, Politikos, Inžinerinės vadybos, Humanitarinių mokslų, Užsienio kalbų katedrų veiklą.

Karinį rengimą vykdo Baziniai karininkų kursai. 2016 m. vasario 1 d. duomenimis Akademijoje dėstė (tarnavo) 16 profesorių, 22 docentai, 31 lektorius, 49 instruktoriai.

Akademijoje sėkmingai vyksta bakalauro (nuo 1995 m.), magistrantūros (nuo 2002 m.) ir doktorantūros (nuo 2012 m.) studijos.

Būsimieji karininkai Lietuvos karo akademijoje studijuoja pagal tris socialinių mokslų srities bakalauro studijų programas: Tarptautinių santykių, Gynybos ir saugumo institucijų valdymo, Modernių gynybos technologijų vadybos. Nuo 2016–2017 mokslo metų Akademija pradės vykdyti ketvirtąją socialinių mokslų srities pirmosios pakopos (bakalauro) studijų programą – Nacionalinio saugumo ir gynybos, kurioje karybos mokslai bus formalūs ir sudarys maždaug pusę studijų laiko. Planuojama, kad ir kitose programose palaipsniui atsiras daugiau karybos.

Bakalauro studijos:

Gynybos ir saugumo institucijų valdymas

Studijų trukmė. 3,5 m. universitetinių studijų ir karinio rengimo ir 0,5 m. tik karinio rengimo.

Suteikiama kvalifikacija ir karinis laipsnis. Viešojo administravimo bakalauras ir leitenanto laipsnis.

Tikslas. Suteikti žinių ir suformuoti įgūdžius, būtinus gynybos ir saugumo institucijų funkcinėms sritims ir sąveikai suprasti, analizuoti, vertinti.

Paskirtis. Studijų sritis – socialiniai mokslai, kryptis – viešasis administravimas, programos vykdymo kalba – lietuvių.

Modernių gynybos technologijų vadyba

Suteikiama kvalifikacija ir karinis laipsnis. Vadybos bakalauras ir leitenanto laipsnis.

Tikslas. Parengti krašto apsaugos sistemoje naudojamų technologijų vadybos specialistus, turinčius išsamių žinių, gebėjimų ir įgūdžių karinės ginkluotės, informacinių technologijų ir transporto srityse, suvokiančius grėsmes valstybės saugumui ir suprantančius karinių technologijų panaudojimo politinę aplinką, sugebančius suprasti sudėtingų sistemų kūrimo ir veikimo procesus, šiuolaikiškai spręsti civilinio ir karinio transporto ir logistikos problemas įvairiose Lietuvos organizacijose ar įmonėse.

Absolventas turi išmanyti pagrindines vadybos teorijas, ekonomikos dėsnius, mokėti naudotis naujausiomis informacinėmis technologijomis, gebėti analizuoti organizacijų ir verslo įmonių veiklos problemas, mokėti taikyti mokslinai pagrįstus įmonių veiklos ir rinkos tyrimų metodus; mokėti planuoti karinės organizacijos padalinio veiklą ir tinkamai panaudoti tiek materialius, tiek žmogiškuosius išteklius.

Paskirtis. Studijų sritis – socialiniai mokslai, kryptis – vadyba, pakopa – pirmoji, programos vykdymo kalba – lietuvių.

Nacionalinis saugumas ir gynyba (nauja studijų programa)

Studijų trukmė. 4 m. universitetinių studijų ir karinio rengimo.

Suteikiama kvalifikacija ir karinis laipsnis. Visuomenės saugumo bakalauras ir leitenanto laipsnis.

Tikslas. parengti karininkus, aukštos kvalifikacijos nacionalinio saugumo ir karybos specialistus, išmanančius vidaus ir išorės visuomenės saugumo grėsmes ir iššūkius, gebančius juos analizuoti ir priimti bei įgyvendinti pagrįstus sprendimus, įgijusius tarpdisciplininių žinių ir įgūdžių, būtinų vadovauti LR kariuomenės padaliniams taikos, krizės ir karo metu tarnaujant Lietuvos valstybei.

Paskirtis. Studijų sritis – socialiniai mokslai, kryptis – visuomenės saugumas, pakopa – pirmoji, programos vykdymo kalba – lietuvių.

Tarptautiniai santykiai

Studijų trukmė. 3,5 m. universitetinių studijų ir karinio rengimo ir 0,5 m. tik karinio rengimo.

Suteikiama kvalifikacija ir karinis laipsnis. Politikos mokslų bakalauras ir leitenanto laipsnis.

Tikslas. Parengti politikos mokslų specialistus, išmanančius Lietuvos ir kitų valstybių politinių sistemų struktūrą ir sprendimų priėmimo procesus, gebančius taikyti pagrindines politikos mokslų, tarptautinių santykių, saugumo ir karo teorijas analizuojant tarptautinio ir nacionalinio saugumo problemas, pagrindines Lietuvos užsienio, saugumo ir gynybos politikos raidos tendencijas, regioninės politikos ir geopolitinius pokyčius ir gebančius taikyti moksliskai pagrįstus nacionalinės ir užsienio saugumo ir gynybos politikos tyrimų metodus. Siekiama ugdyti pilietiškus ir pasiryžusius ginti Tėvynę, patriotines, demokratines vertybes ir toleranciją demonstruojančius specialistus, gebančius savarankiškai analizuoti šiuolaikines grėsmes, saugumo iššūkius, savarankiškai veikti kintant aplinkai, spręsti civilių ir karių bendradarbiavimo problemas ir iššūkius.

Paskirtis. Studijų sritis – socialiniai mokslai, kryptis – politikos mokslai, pakopa – pirmoji, programos vykdymo kalba – lietuvių.

Magistrantūros studijos:

Karinė diplomatija

Antrosios pakopos studijose gali mokytis profesinės karo tarnybos kariai, gavę LR krašto apsaugos ministro leidimą ir pagal Krašto apsaugos ministerijos susitarimus su kitomis valstybės institucijomis kitų valstybės institucijų valstybės tarnautojai.

Studijų trukmė. 2 m.

Suteikiama kvalifikacija. Politikos mokslų magistras.

Tikslas. Antrosios pakopos universitetinių karinės diplomatijos (politikos

mokslų) studijų programos paskirtis yra parengti dviejų ir daugiau metų tarnybos Lietuvos kariuomenėje patirtį turinčius karininkus kaip politikos mokslų magistrus – kompetentingus profesionalus, pasirengusius kvalifikuotai dirbti krašto apsaugos sistemos plėtojamame tarptautiniame bendradarbiavime, dalyvauti tarptautinėse misijose ir gebančius vertingai išnaudoti tarptautinio bendradarbiavimo galimybes.

Siekiami, kad studijas baigęs absolventas žinotų pagrindines politikos mokslų ir tarptautinių santykių sąvokas ir teorines prieigas, svarbiausius savo ir kitų valstybių politikos ir istorijos faktus, išmanytų savo ir kitų šalių politinių institucijų bei reikšmingiausių tarptautinių organizacijų funkcionavimo principus ir taisykles; gebėtų rinkti, sisteminti ir vertinti informaciją ir galiausiai gebėtų savarankiškai atlikti tarptautinių politinių reiškinių analizę ir vertinimą.

Akademijos magistrantai, visų pirma, yra rengiami tarnybai Lietuvos krašto apsaugos sistemoje. Sėkmingai studijas baigusių absolventų įgytas politikos mokslų magistro laipsnis tampa rimta prielaida tolesnei karininko karjeros sėkmei (tarnyba tarptautinėse taikos palaikymo misijose, darbas tarptautiniuose kariniuose štabuose, karo atašė tarnyba ir kt.), o taip pat atveria kelią siekti akademinio daktaro laipsnio tiek politikos, tiek ir gretutinėse socialinių mokslų srities kryptyse.

Pagaliau Akademijoje įgyjamas politikos mokslų magistro laipsnis atlieka ir tam tikrą karininkų socialinės apsaugos funkciją. Jeigu dėl vienokių ar kitokių priežasčių (sveikatos sutrikimų, nelaimingų atsitikimų ir pan.) karininkas negalėtų tęsti tarnybos ir siekti karjeros, Akademijoje įgyta kvalifikacija suteiktų galimybę ieškotis vidaus ir užsienio saugumo politikos analitiko, projektų vadovo ar specialisto darbo civiliniame sektoriuje.

Paskirtis. Studijų sritis – socialiniai mokslai, kryptis – politikos mokslai, pakopa – antroji, programos vykdymo kalba – lietuvių.

Visuomenės saugumas ir gynyba

Antrosios pakopos studijose gali mokytis tik profesinės karo tarnybos kariai gavę LR krašto apsaugos ministro leidimą.

Studijų trukmė. 2 m.

Suteikiama kvalifikacija. Visuomenės saugumo magistras.

Tikslas. Rengti kompetentingą, kritiškai mąstantį karininką, statutinių institucijų darbuotoją, išmanantį giluminius visuomeninius procesus, šiuolaikinės visuomenės raidos tendencijas nacionalinio saugumo kontekste, nacionalinio saugumo politikos pagrindus, gebantį analizuoti grėsmes nacionaliniam saugumui ir kūrybiškai spręsti nacionalinio saugumo strategijos ir gynybos įgyvendinimo uždavinius.

Paskirtis. Studijų sritis – socialiniai mokslai, kryptis – visuomenės saugumas, pakopa – antroji, programos vykdymo kalba – lietuvių, anglų.

Žmonių išteklių vadyba

Antrosios pakopos studijose gali mokytis tik profesinės karo tarnybos kariai, gavę LR krašto apsaugos ministro leidimą.

Studijų trukmė. 2 m.

Suteikiama kvalifikacija. Žmonių išteklių vadybos magistras.

Tikslas. Rengti plačios erudicijos ir kompetentingus žmonių išteklių vadybos specialistus, gebančius savitai ir savarankiškai plėtoti ir įgyvendinti naujausiomis mokslo teorijomis ir tyrimais pagrįstus organizacijų plėtros sprendimus, susijusius su žmonių ištekliais.

Paskirtis. Studijų sritis – socialiniai mokslai, kryptis – viešasis administravimas, pakopa – antroji, programos vykdymo kalba – lietuvių.

Politikos mokslų doktorantūros studijos

Vytauto Didžiojo universiteto senato 2011 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 5-28 buvo patvirtintas Vytauto Didžiojo universiteto su Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Kauno technologijos universitetu ir Klaipėdos universitetu politikos mokslų krypties mokslo doktorantūros reglamentas (toliau – Reglamentas), parengtas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 561 patvirtintus Mokslo doktorantūros nuostatus.

Šis Reglamentas nustato doktorantūros studijų, doktoranto mokslinių tyrimų, disertacijos rengimo, gynimo ir mokslo daktaro laipsnio suteikimo tvarką Vytauto Didžiojo universitete su Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Kauno technologijos universitetu ir Klaipėdos universitetu (toliau vadinamos – Doktorantūros institucijos) politikos mokslų kryptyje, kurioje joms kartu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija suteikė doktorantūros teisę.

Doktorantūros paskirtis – rengti mokslininkus, gebančius savarankiškai atlikti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus ir spręsti mokslo problemas. Doktorantūra ją baigusiam ir mokslo daktaro laipsnį įgijusiam asmeniui turi užtikrinti pakankamą kompetenciją pažangiausių tiriamojo darbo, mokslo sričių ir jų sąveikos žinių; specializuotų gebėjimų ir metodikų mokslinių tyrimų ir kitų sričių problemoms spręsti, turimoms žinioms ar profesinei praktikai plėsti; gebėjimą dirbti savarankiškai, mokslo ir profesijos išmanymą naujoms idėjoms ar procesams kurti bei panaudoti studijose ir kitoje veikloje.

Mokslo daktaro laipsnis gali būti suteikiamas asmeniui, kuris sėkmingai baigė nuolatinės (iki 4 metų) arba iššėstinės (iki 6 metų) formos doktorantūrą, parengė disertaciją ir ją apgynė, arba asmeniui, kuris apgynė eksternu parengtą disertaciją.

Į Politikos mokslų krypties doktorantūrą asmenys priimami atviro konkurso būdu atskirai į kiekvienos doktorantūros teisę įgijusios partnerinės institucijos doktorantūrą pagal pasirinktą tematiką. Stojantysis gali pretenduoti ne daugiau kaip į dvi skirtingas tematikas.

Konkursą organizuoja administruojančio Vytauto Didžiojo universiteto

Mokslo tarnyba, konkursą vykdo Politikos mokslų krypties doktorantūros komitetas (toliau – Komitetas) priėmimo sąlygose nustatyta tvarka.

Kvalifikaciniai reikalavimai:

- Magistro kvalifikacinis laipsnis arba jam prilygintas aukštasis išsilavinimas.
- Mokslinė patirtis, dalyvavimas mokslinėje veikloje.

2015 m. Lietuvos karo akademijos Politikos mokslų katedroje doktorantūroje studijavo penki doktorantai.

2003 m. pagal Akademijos plėtros programą atskirti karinis rengimas ir akademinės studijos; Akademijoje įvestas karininko (lyderio) ugdymas, kuris buvo integruotas į karinio ugdymo sistemą. Tai nuoseklus mokymas, ugdantis būsimąjo būrio vado lyderio savybes, formuojantis demokratišką pilietinę pasaulėjautą. *Programos tikslas* – parengti karininką, pasižymintį gerais pedagoginiais sugebėjimais, kuris ne tik perduotų žinias savo kariams, bet ir atliktų auklėtojo, ugdytojo vaidmenį. Kariūnų bataliono struktūra yra taip sudaryta, kad kiekvienas kariūnas įgytų kiek galima daugiau vadovavimo įgūdžių. Be to, kariūnai pagal bakalauro studijų programą atlieka praktiką Lietuvos valdžios ir valdymo institucijose, privačiose verslo įmonėse.

Krašto apsaugos ministro 2008 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. V-398 buvo patvirtinta Akademijos plėtros programa, kurios *tikslas* – pertvarkyti karinį rengimą ir universitetinį studijų organizavimą. Programos prioritetinės sritys yra šios: pirmosios ir antrosios universitetinių studijų ir karinio rengimo pakopų pertvarkymas siekiant užtikrinti kvalifikuotą ir efektyvų karininkų rengimą. Akademijos personalo ir visų veiklos sričių optimizavimas siekiant efektyviai panaudoti žmogiškuosius, finansinius, materialinius ir kitus institucijos išteklius.

2008–2009 mokslo metais keitėsi Akademijos struktūra. Sukurtos naujos struktūrinės grupės: Lyderio ugdymo grupė, Karinio rengimo grupė, Mokslo ir studijų grupė, Paramos grupė, kurios sujungė anksčiau buvusius padalinius.

Krašto apsaugos ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. V-774 buvo patvirtinta nauja Akademijos struktūra: panaikintos Lyderio ugdymo, Karinio rengimo, Mokslo ir studijų ir Paramos grupės, pervadinti S1, S2/S3, S4/S6, S5 skyriai, išplėstas Studijų skyrius, sukurtas Sausumos pajėgų, štabo karininkų kursų skyrius, panaikinta vyresniojo teisininko pareigybė, Atrankos centras perduotas Štabo viršininko pavaldumui.

Krašto apsaugos ministro 2013 m. įsakymu Nr. V-835 buvo patvirtinta nauja Akademijos struktūra: panaikinta Taikomųjų mokslų katedra, pervadintos Taktikos ir ginkluotės bei Kovinės paramos ir kovinio aprūpinimo sekcijos, išplėstas Bazinių karininkų skyrius sukuriant Jaunesniųjų karininkų vadų mokymo sekciją. Kariūnų batalione panaikintas Sporto centras ir sukurti Fizinio rengimo ir sporto bei Lyderio ugdymo skyriai. Užsienio kalbų katedra perduota Universitetinių studijų instituto pavaldumui.

Akademijoje karinį rengimą vykdo Baziniai karininkų kursai (BKK), kurių *tikslas* – parengti karininkus (būrių vadus, karininkus aviacijos specialistus ir karininkus specialistus) Lietuvos kariuomenei ir jos rezervui, gebančius vykdyti savo

pareigas ir atlikti užduotis taikos ir kovinių veiksmų metu. Ugdyti vado lyderio savybes ir vertybes, suteikti būsimiems karininkams teorinių žinių ir praktinių įgūdžių, būtinų vadovauti būriui ar eiti kitas tolygias pareigas.

Pagrindiniai BKK uždaviniai:

- rengti būrių vadus, atitinkančius krašto apsaugos ministro patvirtintus kvalifikacinius reikalavimus, vadovaujantis karininko bazinio rengimo programa;
- rengti karininkus aviacijos specialistus vadovaujantis bazinio oro pajėgų karininkų karinio rengimo programa;
- rengti karininkus specialistus vadovaujantis atitinkamomis kursų programomis;
- vesti pratybas rezervo būrių vadams ir valstybės tarnautojams, vadovaujantis atitinkamomis kursų programomis;
- padėti vesti pratybas, teikti paramą mokymo klausimais kitiems LKA padaliniais, Lietuvos kariuomenės vienetams ir Šaulių sąjungai;
- vykdyti LKA profesinės karo tarnybos karių karinį rengimą.

BKK sudaro Taktikos sekcija, Kovinės paramos sekcija, Kovinio aprūpinimo sekcija ir Jaunesniųjų karininkų vadų mokymų sekcija. BKK pavaldūs Karinio rengimo grupės viršininkui.

Pėstininkų būrio vado rengimas organizuojamas pagal 9 modulius: I modulis – pagrindinių karinių žinių įgijimas ir pėstininkų individualus rengimas (1 kursas); II modulis – skyriaus rengimas ir teorinių žinių įgijimas (2 kursas); III modulis – mūšio funkcijos būrio lygmeniu (3 kursas); IV modulis – šaudymo vadovo (I–III etapai), ugnies koreguotojo kursai ir taktikos pagrindai (3 kursas); V modulis – pėstininkų būrys patruliavime (3 kursas); VI modulis – pėstininkų būrys puolime (4 kursas); VII modulis – pėstininkų būrys gynyboje (4 kursas); VIII modulis – mūšis mieste (4 kursas); IX modulis – taikos rėmimo operacijos (4 kursas).

Sėkmingai baigęs būrio vado rengimą karininkas turi gebėti vadovauti būriui, išmanyti mūšio vedimo eigą, gerai organizuoti ir vesti pratybas kariams, išmanyti būrio ginkluotės ir technikos taktinio panaudojimo galimybes, gebėti taikyti pagrindinius kovinės paramos ir kovinių aprūpinimo padalinių aprūpinimo principus.

Sėkmingai baigęs pėstininkų būrio vado karinį rengimą ir išlaikęs kvalifikacinę egzaminą kariūnas įgyja pėstininkų būrio vado kvalifikaciją. Be to, kariūnams suteikiama šaudymo vadovo (I–III etapų) kvalifikacija, fizinio rengimo instruktoriaus kvalifikacija, pirmosios medicininės pagalbos pažymėjimas, aplinkos apsaugos pažymėjimas, darbo saugos pažymėjimas ir nustatomas anglų kalbos mokėjimo lygis.

Akademijoje įvairių lygių karininkų kvalifikacijos kėlimą rengia: Rezervo būrių vadų kursai, Karininkų specialistų pagrindinio karinio parengimo kursai, Vadų ir jaunesniųjų štabo karininkų kursai, Vytauto Didžiojo karininkų kursai, Oro pajėgų štabo karininkų kursai, Karinių oro pajėgų jaunesniųjų karininkų kursai (www.lka.lt).

Lyderio ugdymo sistema. Viena iš prioritetinių veiklos krypčių Lietuvos ka-

riuomenėje yra vado lyderio savybių ir jo profesinių įgūdžių ugdymas. Siekiant tobulinti bazinį karinį rengimą ir suaktyvinti mokslo tiriamąjį darbą šioje srityje, krašto apsaugos ministro įsakymu nuo 2006 m. balandžio 3 d. Lietuvos karo akademija pradėjo įgyvendinti vieną iš moderniausių ir ilgalaikių Lietuvos kariuomenės projektų – mokslo tiriamąjį darbą „Lyderystė ir jos įtaka vado lyderio ugdymui“.

„<...>Valstybės mastu Lietuvos karo akademija yra lyderė praktinio lyderio ugdymo srityje. Karo akademija ugdo vadus, kurie sudėtingoje situacijoje sugebės savarankiškai priimti valstybei svarbius sprendimus, gebės įtikinti ir įkvėpti, rūpinasis savo pavaldiniais, bus profesionalūs, sieks tobulėti, kad būtų laiku, tiksliai ir kūrybingai įvykdytos skirtos užduotys.

Lyderio ugdymas yra grindžiamas visų Karo akademijos padalinių ir kiekvieno asmenine atsakomybe ir pareiga. Bendra atsakomybė yra suprantama taip, kad kiekvienas Karo akademijos bendruomenės narys savo elgesiu, profesionalumu ir pilietiškumu sudaro tą aplinką, kurioje kariūnas mokosi, bręsta ir tobulėja. Kiekvieno Karo akademijos bendruomenės nario pareiga būti asmeniniu sektinu pavyzdžiu kariūnui.

Lyderystės ugdymas Karo akademijoje orientuotas į kompetencijų, reikalingų vadui vadovauti, ryžtingai ir kūrybingai veikti, priimti atsakomybę, rūpintis pavaldiniais, ugdymą.

Lyderystės kompetencijų ugdymas Karo akademijoje apima ir teorinių žinių suteikimą, ir praktinį psichofizinį lavinimą. Praktinis lyderystės ugdymas apima potyrio užsiėmimus, skirtus geriau suprasti ir reflektuoti savo elgseną ir laikyseną, viešojo kalbėjimo ir viešų diskusijų gebėjimų lavinimo užsiėmimus, temines ugdomasias išvykas, geresniam tautos ir valstybės svarbių objektų ir įvykių pažinimui.

Strateginėje perspektyvoje Karo akademija lyderystės ugdymo procesą sieks remti objektyviais Lietuvai būdingais tyrinėjimais, kurs pamatinėmis vertybėmis ir kompetencijomis grįstą profiliavimo, profesinio orientavimo sistemą <...>“ (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos strategija 2013–2018).

Akademija, bendradarbiaudama su Vilniaus Gedimino technikos universiteto Antano Gustaičio aviacijos institutu, Karinėms oro pajėgoms rengia orlaivių pilotus, skrydžių vadovus ir aviacijos mechanikos ir elektronikos inžinierius. Kariūnai Antano Gustaičio aviacijos institute studijuoja pagal penkias technologijos mokslų srities studijų programas: bakalauro – Aviacijos mechanikos inžinerijos, Elektronikos inžinerijos, Automatikos, ir magistrantūros – Orlaivių pilotavimo ir Skrydžių valdymo.

Nuo 2012–2013 mokslo metų LKA kartu su Lietuvos aukštąja jūreivystės mokykla (Klaipėdoje) ir Karinėmis jūrų pajėgomis vykdo bazinį jūrų pajėgų karininkų rengimą. Kariūnams, įstojusiems į LKA Moderniųjų gynybos technologijų vadybos studijų programą ir po pirmo semestro Akademijoje perėjusiems atranką, suteikiama galimybė studijuoti Lietuvos aukštojoje jūreivystės mokykloje pagal dvi technologijos mokslų srities bakalauro studijų programas – Jūrų laivavedybos ir Laivų energetinių įrenginių eksploatavimo. Karinį rengimą kariūnai tęsia Karinių

jūrų pajėgų Mokymo centre Klaipėdoje.

Lietuvos karo akademiją sėkmingai baigusiems kariūnams suteikiamas pirmasis karininko (leitenanto) laipsnis, bakalauro ir būrio vado kvalifikacijos. Paprastai jie skiriami į būrio vado pareigas Lietuvos kariuomenės daliniuose.

Akademijoje vyksta intensyvus ir turiningas mokslinis, metodinis darbas; dažnai organizuojamos konferencijos, seminarai; dalyvaujama šalies ir tarptautiniuose projektuose ir kt.

Lietuvos karo akademijoje mokslinius tyrimus koordinuoja Karo mokslų institutas (KMI), kurio tikslas – koordinuoti mokslo darbą LKA ir vykdyti aktualius KAS strateginių tyrimų, karo istorijos, karo technologijų, karo mokslų ir karo teorijos sričių mokslo darbus.

Pagrindiniai KMI uždaviniai:

- **koordinuoti** mokslo darbą LKA atliekant krašto apsaugos sistemai ir LKA aktualius mokslinius tyrimus;

- **padėti** organizuoti katedrų mokslo darbus;
- **atlikti** mokslo darbų, teikiamų Krašto apsaugos ministerijai, ekspertizes;
- **vykdyti** mokslo darbus pagal savo kompetenciją.

Lietuvos karo akademijos Karo mokslų institutą sudaro Strateginių tyrimų, Karo istorijos ir Karo technologijų centrai. Karo mokslų institutas įsteigtas 2010 m. rugpjūčio 10 d. LKA Mokslo centro pagrindu. Mokslo centras buvo įsteigtas 1994 m. birželio 4 d. Jis organizavo mokslines konferencijas, rengė mokomuosius leidinius. Dėl karybos mokslo tyrimų užsakymų stokos Mokslo centras veikė su pertrūkiais – 1998 m. buvo panaikintas, o 2001 m., įgyvendinant Akademijos reformą, vėl atkurtas.

Karo mokslų instituto mokslinė veikla apima keletą krypčių:

Modernių technologijų kryptis (Karo technologijų centras, Inžinerinės vadybos katedra):

- Aviacinio ir kito alternatyvaus kuro panaudojimo galimybių Lietuvos kariuomenės sausumos transporto priemonėse tyrimas;
- Šiuolaikinių technologijų pritaikymo karinėms reikmėms tyrimai;
- Naujų galimų – potencialiai sprogstamųjų medžiagų modeliavimas ir jų savybių teorinis ir eksperimentinis tyrimas kvantmechaniniais metodais.

Strateginių tyrimų kryptis (Strateginių tyrimų centras, Politikos mokslų katedra):

- Lietuvos euroatlantinės integracijos politinių ir gynybinių aspektų modeliavimas ir tyrimai;
- mokslo leidinys „Lietuvos metinė strateginė apžvalga“;
- Lietuvos Rytų kaimynų karinės, politinės ir ekonominės raidos tendencijos;
- visuomenės nuomonės apie aktualias krašto apsaugos sistemos plėtros problemas tyrimai.

Karo istorijos tyrimų kryptis (Karo istorijos centras):

- Lietuvos karybos istorija (tyrimai ir analizė);

- mokslo leidinys „Karo archyvas“.

Kiti mokslo tiriamieji darbai (Vadybos katedra, Humanitarinių mokslų katedra, Užsienio kalbų katedra):

- mokslo leidinys „Journal of Security and Sustainability Issues“;
- projektas „Pilietinė visuomenė ir nacionalinis saugumas: Lietuvos krašto apsaugos sistemos vaidmuo jaunimo pilietinio ugdymo procese“;
- „Kariūnų intensyvaus ir efektyvaus užsienio kalbų mokymo bei išmokymo modulio dimensija“ (www.lka.lt).

Akademijos mokslininkai ir pedagogai 1992–2014 m. parengė daugiau kaip 400 įvairių sričių monografijų, mokslo studijų, žodynų, žinytų, vadovėlių, mokymų ir metodinių priemonių, mokslinių konferencijų pranešimų rinkinių ir kitų leidinių. Kiekvienais metais lietuvių ir anglų kalbomis išleidžiama Lietuvos metinė strateginė apžvalga, Akademijos mokslo žurnalo „Karo archyvas“ tomas ir kt. Akademijos bibliotekos fonduose saugoma daugiau kaip 250 tūkst. egz. leidinių.

Akademijos Užsienio kalbų institute (UKI), įkurtame 2006 m. rugsėjo 22 d., organizuojami anglų kalbos kursai, kurių tikslas – mokyti anglų kalbos krašto apsaugos sistemos karius, valstybės tarnautojus ir pagal darbo sutartis dirbančius darbuotojus, kitų Lietuvos Respublikos statutinių institucijų pareigūnus, taip pat užsienio valstybių karininkus, kurie turės dalyvauti daugiatautėse NATO, JT ar ES misijose ir operacijose, kelti kvalifikaciją užsienio valstybėse ar vykdyti pareigines funkcijas ir užduotis, kurioms atlikti reikalingos labai geros anglų kalbos žinios.

UKI apima Vilniaus anglų kalbos mokymo ir Kauno anglų kalbos mokymo skyrių. UKI organizuojami tarptautiniai anglų kalbos kursai, bazinio lygio anglų kalbos kursai, antro lygio anglų kalbos kursai, trečio lygio anglų kalbos kursai, bazinio, antro ir trečio lygio anglų kalbos kartojimo kursai, anglų kalbos kursai pagal JAV tarptautinę karinio mokymo programą, specializuoti anglų kalbos kursai. Nuo 2005 m. pradžios iki 2013 m. rugsėjo mėn. kursus yra baigę 4200 klausytojų ir 69 užsienio valstybių karininkai.

Kursus veda didžiulę patirtį turintys anglų kalbos dėstytojai, kurie stengiasi padėti kiekvienam klausytojui įveikti iškylančias anglų kalbos mokymosi problemas. Prieš kursų pabaigą vedama klausytojų anketinė apklausa, kuria įvertinamas kiekvieno dėstytojo darbas su klausytojais.

Nuo 1992 m. iki 2016 m. Lietuvos karo akademijai vadovavo 10 viršininkų: plk. Algimantas Vaitkaitis (laikinais ėjo pareigas) (1992-02-21–1992-08-28), plk. Jonas Andriškevičius (1992-08-24–1993-10-25), brg. gen. Zenonas Kulys (1993-10-26–2000-02-21), plk. Algis Vaičeliūnas (2000-02-22–2003-09-17), plk. Algimantas Vyšniauskas (laikinais ėjo pareigas) (2003-09-18–2005-07-31), plk. Arūnas Balčiūnas (2005-08-01–2008-08-31), brg. gen. Edvardas Mažeikis (2008-09-01–2010-05-09), plk. Gintaras Bagdonas (2010-05-10–2012-06-05), plk. Eugenijus Vosylius (2012-06-06–2015-07-01), plk. Raimundas Matulis (2015-08-03–dabar).

Nuo 1994 m. iki 2015 m. Akademia išleido 22 absolventų laidas. Per tą

patį laikotarpį Lietuvos karo akademijoje buvo parengti 2394 absolventai: iš jų – nuolatinės bakalauro studijas baigė 1641 kariūnas; nuolatinės magistrantūros studijas – 56 absolventai; iššestines magistrantūros studijas – 147 absolventai (vadybos ir verslo administravimo diplomai įteikti 44 absolventams; žmonių išteklių vadybos magistro diplomai – 46; visuomenės saugumo magistro diplomai – 10; politikos mokslų magistro diplomai – 47 klausytojams); iššestines bakalauro studijas baigė 550 klausytojų (LKA Studijų skyriaus duomenys).

Per 1994–2015 m. laikotarpį, pradžioje (iki 1996 m.) Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkiais, vėliau (nuo 1997 m.) Lietuvos Respublikos Prezidento dekretais buvo suteiktas pirmasis karininko – leitenanto – laipsnis 1468 Lietuvos karo akademijos absolventams ir 42 Akademijos absolventams, baigusiems užsienio karo akademijas ir kitas karines mokymo įstaigas (LR Ministrų Pirmininkų A. Šleževičiaus, M. Stankevičiaus potvarkiai: Žin., 1994, Nr. 455; 1995, Nr. 345; 1996, Nr. 242. LR Prezidentų A. Brazausko, R. Pakso, V. Adamkaus, D. Grybauskaitės, I. e. Prezidento pareigas A. Paulausko dekretai: Žin., 1997, Nr. 1355; 1999, Nr. 489; 2000, Nr. 898; 2001, Nr. 1383, 2002, Nr. 1796; 2003, Nr. 150; 2004, Nr. 136; 2005, Nr. 354; 2006, Nr. 665; 2007, Nr. 1K-1032, 2008, Nr. 1K-1419; 2009, Nr. 1K-1916; 2010, Nr. 1K-399; 2011, 1K-760; 2012, Nr. 1K-1147; 2013, Nr. 1K-1529; 2014, Nr. 1K-20; 2015, Nr. 1K-408 (LKA Studijų skyriaus duomenys)).

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkiais, Lietuvos Respublikos Prezidento dekretais taip pat buvo suteikiamas pirmasis karininko laipsnis krašto apsaugos sistemoje tarnaujantiems kariams, civiliams tarnautojams, baigusiems karinio mokymo įstaigas ar turintiems aukštąjį išsilavinimą ir baigusiems karininkų kursus Lietuvos karo akademijoje ir kitur.

Tolesniam karininkų rengimui ir jų kvalifikacijos kėlimui Lietuvos karo akademijoje buvo steigiami įvairūs specializuoti ilgalaikiai ir trumpalaikiai, nuolatiniai ir laikini kursai. Nuo 2003 m. iki 2015 m. įvairius 27 Lietuvos karo akademijos kursus baigė 2562 klausytojai (LKA Studijų skyriaus duomenys).

Nuo 2004 m. Lietuvos karo akademijoje organizuojamas užsienio valstybių karininkų mokymas. Nuo 2004 m. iki 2015 m. 378 klausytojai iš 18 užsienio valstybių sėkmingai Akademijoje baigė įvairius kursus.

Vien 2015 m. Lietuvos karo akademijoje vyko 10 kursų: tarptautinės politikos ir diplomatijos kursus baigė 10, kuopų vadų kursus – 41, jaunesniųjų štabo karininkų kursus – 46, jaunesniųjų karininkų vadų mokymus (JKVM, 3 m.) – 52, Vytauto Didžiojo karininkų kursus – 43, oro pajėgų vyresniųjų štabo karininkų kursus (nuo 2007 m.) – 10, oro pajėgų štabo karininkų kursus – 21, Nacionalinio saugumo kursus – 44, valstybės tarnautojų karybos pagrindų kursus (nacionaliniai būtinųjų karinių žinių įgijimo kursai) – 34, karininkų specialistų pagrindinio karinio parengimo kursus – 25 klausytojai, kuriuose dėsto Lietuvos karo akademijos, kariuomenės instruktoriai, lektoriai, taip pat NATO valstybių kariai bei civiliai (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo sistema (2015 m., www.ka.lt)

LYGIS	L1 BAZINIS	L2 TAKTINIS			L3 OPERACINIS	L4 STRATEGINIS
KURSAI	Baziniai karininkų rengimo kursai	Specialybės kursai	Jaunesniųjų štabo karininkų kursai	Specialybės kursai	Vadų ir generalinio štabo karininkų kursai	Karo koledžų lygmens kursai
		Specialybės kursai	Vytauto Didžiojo karininkų kursai (LKA)	Oro pajėgų štabo karininkų kursai (LKA)		
			Jūrų pajėgų štabo karininkų kursai (Latvija)			
MOKYMO ĮSTAIGA	Lietuvos ar užsienio valstybių karo akademijos	Lietuvos ar užsienio valstybių karo akademijos			Baltijos gynybos koledžas	Baltijos gynybos koledžas
		kpt.	mjr.	plk.	plk. – gen. ltn.	
AUKŠČIAUSIAS LAIPSNIS, KURĮ GALIMA SUTEIKTI						
ĮŠSILAVINIMAS		BAKALAURAS				MAGISTRAS

Platus ir turiningas Lietuvos karo akademijos bendradarbiavimas vyksta su Lietuvos universitetais ir kt. institucijomis, plėtojami intensyvūs tarptautiniai ryšiai.

Lietuvos karo akademija pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis, istorijos ir karo muziejais, ugdymo įstaigomis, valstybinėmis institucijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis. Šio bendradarbiavimo esmė – apsikeisti mokslinė ir metodine patirtimi, organizuoti karininkų rengimą, bendrus kultūros ir sporto renginius.

Akademinis bendradarbiavimas su kitų šalių aukštojo mokslo institucijomis (Jungtinių Amerikos Valstijų, Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Prancūzijos, Austrijos, Skandinavijos šalių, Čekijos, Lenkijos, Estijos, Latvijos ir kitomis) plėtojamas ir mokslo, ir studijų kryptimis: vykdomi bendri tarptautiniai moksliniai tyrimai, dėstytojų ir studentų mainų programa, rengiamos mokslinės ir metodinės konferencijos, leidžiami bendri moksliniai leidiniai ir kt. Lietuvos karo akademijos mokslo darbuotojai ir dėstytojai aktyviai dalyvauja tarptautinių mokslo draugijų ir asociacijų veikloje. Kartu su užsienio partneriais įgyvendinami bendri kultūriniai ir edukaciniai projektai.

Nuo 2005 m. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija dalyvauja *Erasmus* (nuo 2014 m. – *Erasmus+*) tarptautinėje studijų mainų programoje: 2005–2007 m. dalyvavo „Socrates“ veikloje, o nuo 2007 m. – Mokymosi visą gyvenimą programoje. Dalyvavimas šioje programoje yra tiesiogiai susijęs su Bolonijos proceso tikslų ir uždavinių įgyvendinimu karinėje aukštojo mokslo institucijoje, su dėstytojų ir administracijos darbuotojų aktyvumo skatinimu ir studijų kokybės gerinimu.

Europos Sąjungos šalių karo akademijų bendradarbiavimas suaktyvėjo 2008 m., Prancūzijai iškėlus iniciatyvą sukurti karinę *Erasmus* studijų mainų programą, kurios tikslas – kariūnų ir jaunesniųjų karininkų mainai tarp ES karo mokyklų.

Lietuvos karo akademija šiuo metu yra pasirašiusi 6 *Erasmus* dvišalio bendradarbiavimo sutartis su:

- Varšuvos universiteto Istorijos fakultetu, Lenkija (PL WARSZAWA 01);
- Varšuvos Nacionaliniu gynybos universitetu, Lenkija (PL WARSZAWA 68);
- Generolo Tado Kosciuškos sausumos pajėgų aukštąja karininkų mokykla, Lenkija (PL WROCLAW 25);
- Brno Gynybos universitetu, Čekijos Respublika (CZ BRNO 10);
- Teresės karo akademija, Austrija (A WIENER 04);
- Estijos aviacijos akademija (EE TARTU 03).

Dalyvavimas *Erasmus* studijų mainų programos veikloje Lietuvos karo akademijai padeda tobulinti mokymo ir auklėjimo procesą ir užtikrinti studijų kokybę institucijoje, skatina tarptautinį bendradarbiavimą ir mokslinės bei pedagoginės veiklos pažangą.

Studijų kokybės vertinimo centras 2014 m. rugsėjo 15 d. akreditavo Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademiją 6 metams. Tai yra didžiausias įverti-

nimas, kokį gali skirti vertintojai institucijai. Vertinimo grupės parengtoje išvadoje grupės nariai pažymėjo Akademijos veiklos stipriąsias puses, gerą patirtį, nurodė tobulintinus dalykus ir pateikė rekomendaciją, kaip pagerinti situaciją.

4. Atsargos karininkų rengimas

Atsargos karininkai pagal Lietuvos Respublikos Seimo priimtą „Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymą“ (Žin., 1996, Nr. I-1593) rengiami nuo 1996 m., o Lietuvos karo akademijoje nuo 1998 m.

Pašaukti į jaunesniųjų karininkų vadų mokymus (toliau – JKVM) karo prievolinkai Krašto apsaugos savanorių pajėgų vado įsakymu skiriami į karinio mokymo padaliniuose organizuojamus JKVM kursus.

Tokie kursai aukštųjų mokyklų studentams buvo rengiami Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione Klaipėdoje, Krašto apsaugos savanorių pajėgų Priskėlimo apygardos 6-ojoje rinktinėje Šiauliuose, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje Vilniuje ir Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkų mokykloje Kaune.

JKVM dalyvaujantys karo prievolinkai (toliau – klausytojai) JKVM kursų metu Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo (Žin., 1998, Nr. 49-1325) nustatyta tvarka aprūpinami apranga, maistu, jiems mokomos privalomosios pradinės karo tarnybos kariams nustatytos išmokos buitinėms išlaidoms ir premijos, taikomos socialinės garantijos. Už drausmės pažeidimus, padarytus JKVM kursų metu, klausytojas drausminėn atsakomybėn traukiamas Lietuvos Respublikos kariuomenės drausmės statuto nustatyta tvarka.

2001 m. liepą Lietuvos kariuomenės vadų kursus baigė pirmoji apie 150 aukštųjų mokyklų studentų laida. Trejus metus vaikinai mokėsi karo meno teorijos, dalyvavo mokymuose įvairiuose poligonuose, buvo ugdomi kaip būrio vadai. Studentams, sėkmingai atlikusiems praktiką ir išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą, suteiktas atsargos leitenanto laipsnis. Dalis jų nusprendė pasilikti tarnauti ir netrukus buvo paskirti į karinius dalinius.

2006 m. dėl kariuomenės reorganizavimo Lietuvos kariuomenės vado įsakymu studentų rengimas buvo sustabdytas, išskyrus Klaipėdą, kur Karinių jūrų pajėgų mokymo centras organizuoja karinių jūrų pajėgų jaunesniųjų karininkų vadų mokymus Klaipėdos universiteto Jūreivystės instituto ir Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos studentams, o 2012 m. – atnaujintas, siekiant stiprinti šalies gynybinius pajėgumus – rengti karininkus (būrių vadus) Lietuvos kariuomenės rezervui, jai reikalingus specialistus, ugdyti Lietuvos Respublikos pilietį, pasirengusį atlikti konstitucinę pareigą – ginklu ginti savo valstybę.

2012 m. rugsėjo 8 d., Kaune (Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje), Klaipėdoje (Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione) ir Vilniuje (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje) prasidėjo JKVM, kuriuose per du šimtus aukštųjų mokyklų studentų mokėsi

karybos ir siekė atsargos karininko laipsnio. Atsargos karininkų mokymai pagal pėstininkų programas buvo atnaujinti po šešerių metų pertraukos.

Sprendimas atnaujinti karinius mokymus studentams priimtas siekiant stiprinti šalies gynybinius pajėgumus – kariuomenės rezervą. Krašto apsaugos ministerija jau kelinti metai nuosekliai sprendžia kariuomenės rezervo papildymo ir rengimo problemą, susidariusią 2008 m. sustabdžius šaukimą į privalomąją pradinę karo tarnybą. Tokie mokymai taip pat leis kariuomenei atsirinkti ir savo gretas, kai atsiras poreikis, papildyti reikalingais tam tikrų sričių specialistais.

Mokymai trunka trejus metus. Aukštųjų mokyklų studentai kartą per savaitę mokosi karybos teorijos, kurią taip pat taiko ir lauko pratybose, kurios vyksta vidutiniškai dvi savaites ir trunka vasaros atostogų metu.

Vien Akademijoje 2012–2015 m. I laidą (po pertraukos) baigė 52 klausytojai, iš jų 44 suteiktas jaunesniųjų vadų atsargos karininkų laipsnis (8 neturėjo aukštojo išsilavinimo).

2015 m. karinių žinių buvo nusprendęs įgyti 181 studentas, dalyvausiantis Lietuvos karo akademijos organizuojamuose mokymuose: Lietuvos karo akademijoje – 77, Dragūnų batalione – 24, Lietuvos kariuomenės mokykloje – 80 studentų.

Pagal tarpukario Lietuvos tradicijas atsargos karininkų kursų klausytojai vadinami *kariūnais aspirantais*, jie įgyja bazinių karinių žinių ir įgūdžių, rengiasi veikti kariniame vienete ir jam vadovauti.

Atsargos karininkai turi realias galimybes tarnauti Lietuvos kariuomenėje ir siekti karininko karjeros.

Aukštųjų mokyklų studentai ir absolventai, norintys atlikti privalomąją pradinę karo tarnybą nenuolatiniu būdu, kviečiami registruotis į Jaunesniųjų karininkų vadų mokymus. 2016 m. jaunuoliai gali pasirinkti iš trijų skirtingų mokymų programų – Pėstininko būrio vado, Karo medicinos gydytojo ir Laivo kovinės dalies vado.

Dalyvauti trejus metus po du savaitgalius per mėnesį truncančiuose jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose kviečiami 18 iki 32 metų aukštųjų mokyklų studentai ir absolventai. Registracija į šiuos mokymus prasidėjo 2016 m. sausio 4 d. ir vyks iki 2016 m. rugsėjo 30 dienos.

Į pėstininkų būrio vado kursus 2016 m. planuojama priimti 150 jaunuolių, į karo medicinos gydytojo ir laivo kovinės dalies vado – po 20 jaunuolių.

Pėstininkų būrio vado kursai organizuojami trijuose miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje; karo medicinos gydytojo – Kaune; laivo kovinės dalies vado – Klaipėdoje. Vilniuje jaunuoliai mokysis Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, Klaipėdoje – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų motorizuotajame pėstininkų batalione, Kaune – Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje.

Per jaunesniųjų karininkų vadų mokymus jaunuoliai dalyvauja paskaitose ir įgyja ryšių, topografijos, taktikos, medicinos, kitų reikalingų žinių. Taip pat ugdomos kursantų lyderio savybės, gebėjimas dirbti kolektyve. Galutinis kursų vertinimas susideda iš dviejų savaičių trukmės lauko taktinių pratybų, kai vertinami prak-

tiniai dalyvių kariniai bei vadovavimo įgūdžiai. Baigusiems kursą suteikiamas atsargos leitenanto laipsnis, jie yra įrašomi į Lietuvos kariuomenės personalo rezervą.

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai – privalomoji pradinė karo tarnyba, kurią atlikdami aukštųjų mokyklų studentai ir absolventai įgyja pagrindinį karinį parengtumą, pasirengia veikti karinio vieneto sudėtyje ir jam vadovauti (Krašto apsauga, 2015, Nr. 11 (298): 19; Krašto apsauga, 2016, Nr. 1 (306): 11).

5. Kiti karininkų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo būdai

Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras. 1991 m. lapkričio 23 d. Krašto apsaugos departamento direktoriaus A. Butkevičiaus įsakymu Nemenčinėje įkurtas KAD Civilinės saugos tarnybos mokymo centras. *Pagrindinis uždavinys* – mokyti civilinės saugos specialistus.

1995 m. spalio 1 d. Centras tapo atskiru krašto apsaugos sistemos specialistų kvalifikacijos kėlimo ir tobulinimosi centru.

1998 m. vasario 2 d. Krašto apsaugos ministro įsakymu Centro pavadinimas keičiamas į Karių profesinio tobulinimo centrą (KPTC), kurio funkcijos rūpintis karininkų ir puskarininkų kvalifikacijos kėlimu. *Pagrindinis uždavinys* – mokyti civilinės saugos specialistus.

Pagrindinė KPTC veiklos kryptis – mokyti karius, tobulinti KAS ir kitų institucijų valstybės tarnautojų profesinius įgūdžius. Čia nuolat rengiami įvairūs kvalifikacijos kėlimo kursai, konferencijos, seminarai, ir kiti renginiai Lietuvos kariuomenės karininkams, puskapininkiams, seržantams; įgyvendinamos Baltijos regiono šalių karių mokymo programos. Klausytojai testuojami, gauna kursų baigimo pažymėjimus.

Danijos, Didžiosios Britanijos, JAV Švedijos, Vokietijos ir kitų Vakarų šalių vyriausybės, ginkluotosios pajėgos ir tarptautinės organizacijos padėjo aprūpinti KPTC mokymo bazę šiuolaikine kompiuterine technika ir mokymo priemonėmis, užsienio instruktoriai moko ir konsultuoja Centro dėstytojus (Krašto apsauga, 2001, Nr. (1) 1: 14).

1998 m. vasario 9 d. Centrai suteikiamas žymaus Lietuvos pokario rezistentinės kovos vado gen. Adolfo Ramanausko vardas ir patvirtinamas Centro, kaip karinės mokymo įstaigos, ženklas.

2003 m. gegužės 29 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Centro pavadinimas keičiamas į Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centrą. Patvirtinamas naujas Centro ženklas. Iš esmės keičiasi Centro užduotys ir funkcijos.

Kokie Centro pagrindinės veiklos aspektai? Centras įsipareigojo organizuoti ir vykdyti karių kovinį rengimą, atitinkantį Lietuvos kariuomenės ir NATO keliamus reikalavimus.

Centre yra sudarytos sąlygos Lietuvos kariuomenės vienetais vykdyti įvairių lygmenų štabų mokymus naudojant kompiuterinę operacijų imitavimo sistemą JCATS (*Joint Conflict and Tactical Simulation*), čia sėkmingai organizuojami štabo

karininkų ir specialistų trumpalaikiai kovinio rengimo ir pasirengimo taikos rėmimo operacijoms kursai, seminarai, pratybos bei kiti šalies ir tarptautiniai mokymo renginiai. Čia vykdomi ir KAS karių ir civilių aplinkos apsaugos mokymai.

Reikia pažymėti, kad Centras per visus veiklos metus nuveikė nemažai. Jis kūrėsi, tobulėjo, plėtojo mokymo bazę, infrastruktūrą. Nesvarbu, kad ne kartą keitėsi Centro užduotys ir prioritetai. Taigi Lietuvos kariuomenės sistemoje veikia modernus, NATO standartus atitinkantis mokymo centras, turintis puikias auditorijas, kompiuterinę taktikos imitavimo sistemą, valgyklą, viešbutį, sporto ir poilsio bazę. 2006 m. rugsėjo 7 d. iškilmingai atidarytas Taktikos imitavimo centras JCATS leido į visiškai naują lygį pakelti karinių vienetų ir štabų rengimą. Dabar Lietuvos kariniai vienetai jau neįsivaizduoja štabų rengimo be šios sistemos.

2007 m. sausio 16 d. Kovinio rengimo centrui krašto apsaugos ministras Juozas Olekas iškilmingai įteikė karinio vieneto simbolį – kovos vėliavą.

Atsižvelgiant į Lietuvos kariuomenės transformacijos plano gaires, Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centrui buvo keliami nauji reikalavimai.

„<...> *Reformuoti Kovinio rengimo centrą į Kolektyvinio (jungtinio) rengimo centrą. Šio centro uždavinys – vykdyti kariuomenės vienetų kovinio parengimo bei kovinės parengties vertinimą ir teikti pasiūlymus dėl kovinio rengimo tobulinimo. Tikslinga sujungti Kovinio rengimo centrą ir Kariuomenės centrinį poligoną į vieną struktūrinį padalinį ir šiuo metu Kovinio rengimo centre organizuojamų individualaus rengimo kursų vykdymą perduoti kitoms mokymo institucijoms – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijai ir Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokyklai. Šis struktūrinis padalinys turi sudaryti sąlygas vykdyti bataliono grupės dydžio vieneto jungtinius mokymus. Parengti kolektyvinio rengimo standartus <...>.“ (Citata iš Lietuvos kariuomenės transformacijos plano gairių, 2008).*

Centras kovinio rengimo ir aplinkos apsaugos mokymo srityje vykdo ir įvairius tarptautinius projektus. Vyksta bendradarbiavimas su analogiškais kitų šalių mokymo centrais. Stengiamasi praktiniame darbe perimti jų patirtį. Palaikomi ryšiai su Danija, Estija, Ukraina, Gruzija, Rumunija.

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras.

2011 m. rugpjūčio 10 d. Rukloje (Jonavos r.) vyko oficiali Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centro įsteigimo ir vardo suteikimo ceremonija. Centro tikslas – rengti Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgoms reikalingus specialistus ir vadus. Pagrindiniai Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centro uždaviniai: organizuoti ir vykdyti Sausumos pajėgų karių karinį mokymą, karinių vienetų kovinį rengimą ir užtikrinti karinę ekspertizę manevro, karo inžinerijos, žvalgybos ir paramos ugnimi srityse (Krašto apsauga, 2011, Nr. 16, (2012): 2).

Kursai parengti būsimiems štabų inžinerijos karininkams, jų asistentams ar kovinės inžinerinės paramos vienetų vadams, planuojantiems inžinerinę taktiką, organizuojantiems ir taikantiems praktikoje. Kursas suskirstytas į 4 mokymo dalis (inžinerinė doktrina, gynybinių operacijų inžinerinės paramos planavimas, puolamųjų operacijų inžinerinės paramos planavimas, stabilumo operacijų inžinerinės

paramos planavimas).

Mokymo centre Karo inžinerijos kursų ekspertai ir instruktoriai nuolat analizuoja gautą naujausią informaciją, NATO, Lietuvos kariuomenės standartus, kitą NATO partnerių mokomąją ir techninę medžiagą, kurią pratybų metu perteikia į kursus atvykusiems klausytojams.

Kurso klausytojai iš Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono įgytas žinias gali panaudoti jau 2016 m. rengiant pirmuosius privalomosios pradinės karo tarnybos karius.

Dr. Basanavičius karo medicinos tarnybos mokymo centras. 1991 m. vasario 22 d. atkurta Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnyba Kaune plėtė savo veiklą užtikrindama karių asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą bei medicininę ekspertizę, nacionalinių sveikatos priežiūros programų įgyvendinimą, pajėgų ir jų padalinių karinių ir kitų operacijų medicininę paramą pagal NATO standartus Lietuvoje ir už jos ribų, organizuodama karo medikų mokymą ir kvalifikacijos kėlimą, steigdama bendrus su civilinėmis sveikatos priežiūros įstaigomis pirminės sveikatos priežiūros centrus.

2007 m. rugpjūčio 2 d. aštuoniolikai Kauno medicinos universiteto absolventų buvo įteikti atsargos karininko – leitenanto – laipsniai. Tai buvo jau šeštoji Kauno medicinos universiteto absolventų laida, sėkmingai baigusi vadų kursus Karo medicinos tarnybos mokymo centre.

2007 m. rugsėjo 23 – spalio 5 d. Karo medicinos tarnyboje vyko tarptautiniai baziniai štabo medicinos karininkų kursai. Lietuvos karo medicinos tarnybos Karo medicinos mokymo centras, padedant Estijos, Latvijos ir Švedijos karo medicinos mokymo centrų instruktoriams, jau trečius metus iš eilės organizuoja dviejų savaitių trukmės kursus Estijos, Latvijos, Lietuvos, Švedijos, taip pat Armėnijos, Gruzijos ir Ukrainos karo medikams. Tarptautinių bazinių štabo medicinos karininkų kursų metu karo medicinos gydytojai buvo paruošiami dirbti bataliono lygmens štabe kaip medicinos karininkai bataliono štabui planuojant, organizuojant ir vykdančiant įvairias karines operacijas.

Pvz., 2002–2007 m. Karo medicinos tarnyba parengė 80 atsargos karininkų – medicinos būrių vadų. Atsargos karininkai yra įtraukiami į Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) rezervą ir šaukiami dalyvauti įvairiuose mokymuose.

Nemažai KASP karių vyksta dalyvauti į tarptautines misijas. Pvz., 2007 m. Afganistano Goro provincijos atstatymo grupės Medicinos skyriaus sudėtyje tarnavo ir trys KASP kariai – vienas karo medicinos gydytojas ir dvi karo medicinos gydytojo padėjėjos. 2008 m. lapkričio 12 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Karo medicinos tarnybai suteiktas Dr. Jono Basanavičiaus vardas.

Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyboje vyksta tarptautiniai baziniai štabo medicinos karininkų kursai. Antai 2010 m. rugsėjo 21–29 d. tokius mokymus Karo medicinos mokymo centras organizavo jau ketvirtą kartą. Dvylikai karo medicinos gydytojų iš Armėnijos, Estijos, Gruzijos ir Lietuvos paskaitas skaitė ne tik patyrę Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos karininkai, bet ir ins-

truktoriai iš Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio bendrosios paramos logistikos bataliono, karo medicinos specialistai iš Estijos ir Latvijos.

2012 m. buvo vykdoma Lietuvos kariuomenės Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos reforma, kurios esmė – perorientuoti karo medicinos tarnybos veiklą, stiprinant karinės medicininės paramos vienetus, kurie yra neatsiejama šalies gynybinių pajėgumų dalis. Kartu siekiama atsisakyti didžiosios dalies iki šiol Karo medicinos tarnybos teiktų pirminės sveikatos priežiūros paslaugų, perduodant šias funkcijas civilinėms sveikatos priežiūros įstaigoms.

Nuo 2013 m. sausio 3 d. prasidėjo registracija į jaunesniųjų karininkų vadų mokymus, skirtus medicinos studentams. Lietuvos aukštųjų mokyklų medicinos ar odontologijos mokslų studentai turėjo galimybę tapti karo medikais.

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose studentams buvo suteikiama galimybė įgyti atsargos karininko laipsnį ir karo medicinos gydytojo kvalifikaciją. Baigusieji studijas gali rinktis karo mediko kelią. Jei baigęs studijas asmuo nuspręs karjeros siekti civiliniame gyvenime ir likti atsargos karininku, galės būti kviečiamas prisijungti prie savo kolegų kariuomenėje ir, pavyzdžiui, išvykti į tarptautinę misiją, kurioje įgytų neįkainojamos patirties.

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai medicinos studentams trunka trejus mokslo metus. Pirmais mokymų metais studentai įgyja bazinių karinių žinių ir įgūdžių, antraisiais – mokosi vadovauti medicinos paramos vienetui, o trečiaisiais – atlieka karo medicinos gydytojo funkcijas. Šie mokymai vyksta pagal specialiai karo medicinos gydytojams rengtą pritaikytą programą.

Pvz., 2013 m. balandžio 20–21 d. Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyboje vyko pratybos rezervo kariams. Šiomis dienomis į karinę tarnybą buvo pakviesti medikai, tarnaujantys Krašto apsaugos savanorių pajėgose. Pratybose dalyvavo 12 karių. Gydytojai, gydytojų padėjėjai ir paramedikai, dirbantys respublikiniuose pirminės asmens sveikatos priežiūros centruose, pratybose dalyvavo jau nebe pirmą kartą.

Per metus jie keliolika kartų tampa karo gydytojais, karo gydytojų padėjėjais, karo paramedikais. Pratybų metu vyksta teoriniai ir praktiniai užsiėmimai, didžiausias dėmesys skiriamas kariniam individui ir kolektyviniam rengimui. Vykstant tarptautinėms ir kitoms pratyboms kartu su Karo medicinos tarnybos medikais kaip lygiaverčiai komandos nariai sėkmingai pratybose dalyvauja ir rezervo karo medikai.

Šį kartą rezervistai buvo supažindinti su aviacinės medicinos ir aeromedicininės evakuacijos pagrindais. Penki gydytojai susipažino su kovinių operacijų medicininės paramos plano rengimo principais. Be abejo, ir patiems gydytojams vėliau teko parengti medicininės paramos planą pateiktai kovinei operacijai – šiuo atveju priešui stabdyti. Lygiagrečiai tuo pačiu metu karo gydytojo padėjėjai ir paramedikai tobulino praktinius įgūdžius, kurie būtini teikiant neatidėliotiną pagalbą nukentėjusiesiems.

2013 m. rugsėjo 7 d. apie 20 mediciną aukštosiose mokyklose studijuojan-

čių jaunuolių Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje Kaune pradėjo jaunesniųjų karininkų vadų mokymus, kuriuos baigę įgijo karo mediko kvalifikaciją, jiems buvo suteiktas atsargos karininko laipsnis.

Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba yra vienas iš Lietuvos kariuomenės Logistikos valdybos padalinių, užtikrinančių medicininę paramą Lietuvos kariuomenės vienetams operacijų metu Lietuvoje ir už jos ribų, vykdančių karių sveikatos priežiūrą ir aprūpinančių medicinos priemonėmis, taip pat rengiančių karo medicinos personalą, organizuojančių medicininį švietimą ir mokymą (Krašto apsauga, 2015, Nr. 8 (295): 11).

Lietuvos kariuomenės karininkų studijos užsienyje. Tik ką atkūrus Lietuvos kariuomenę buvo susirūpinta jos karininkų mokymu užsienyje ir kvalifikacijos tobulinimu. 1992 m. pirmieji Lietuvos karininkai išvyko į ilgalaikius karinius kursus Vakarų valstybėse. Lietuvos karininkai gali pasigirti moksliniais pasiekimais, prestižinių aukštojo mokslo įstaigų Lietuvoje ir užsienio šalyse išduotais diplomais, dalis jų yra įgiję po keletą specialybių. Lietuvos karininkai nuolat tobulina savo žinias JAV karo mokyklose pagal dvišalę karinio bendradarbiavimo sutartį.

Jau ne vienus metus palaikomi draugiški ryšiai su Jungtinių Valstijų, Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Prancūzijos, Austrijos, Skandinavijos šalių, Čekijos, Lenkijos, Estijos ir Latvijos karo mokyklomis.

Lietuvos krašto apsaugos sistemos karininkai dalyvavo įvairiuose kvalifikacijos kėlimo kursuose: NATO gynybos koledže Romoje mokosi NATO šalių karininkai, turintys ne žemesnį kaip pulkininko leitenanto laipsnį. Nuo 1993 m. į koledžą kviečiami ir karininkai iš Vidurio bei Rytų Europos. Kartu su NATO šalių atstovais mokėsi karininkai iš Rusijos, Ukrainos ir Bulgarijos.

Lietuvos kariuomenėje nuo pat valstybės atkūrimo pradžios daug dėmesio buvo skiriama karininkų kvalifikacijos tobulinimui. NATO šalių karo mokyklose ir akademijose pagal šios sąjungos standartus iki 1997 m. pradžios mokėsi 303 krašto apsaugos sistemos darbuotojai. 1997 m. užsienyje karo mokslus studijavo 86 karininkai. Daugiausia jų parengė ir rengia Vokietija (nuo 1992 m. iki 1997 m. – 79, 1997 m. – 37), JAV (atitinkamai 53 ir 23), Danija (51 ir 5), Kanada (34 ir 2).

2000 m. gegužės 31 d. JAV karinių oro pajėgų akademijos (Kolorado valstija, Kolorado Springsas) baigimo diplomus ir Lietuvos kariuomenės leitenanto laipsnį gavo du lietuviai – Mindaugas Butkus ir Aidas Kerutis.

Studijavę ketverius metus, jie mokslus baigė labai gerai. JAV karinių oro pajėgų departamento Tarptautinių programų tarybos pirmininkas Raymond E. Franck Lietuvos kariuomenės vadui brg. gen. Jonui Kronkaičiui atsiuntė laišką, kuriame rašo, kad abu lietuviai studijavo pavyzdingai, jiems sekėsi ir karinės, ir akademinės disciplinos. Iš 945 kadetų Mindaugas Butkus ir Aidas Kerutis pateko tarp 30 proc. geriausiai besimokiusių absolventų.

Į šias studijas savo jaunuolius buvo delegavusios 10 valstybių. Teisę mokytis JAV karinių oro pajėgų akademijoje laimi tik geriausieji. Lietuva buvo vienintelė užsienio valstybė, iš kurios į šią akademiją pateko net du vaikinai.

1998 spalio 22 d. atkurtai Lietuvos karo policijai teko formuoti tokią struktūrą, kokios dar nebuvo Lietuvos kariuomenės istorijoje. Pradžią visada nelengva – trūko specialistų, specialiosios literatūros, beje, jos ir dabar trūksta. Patirties jauni specialistai sėmėsi užsienio valstybėse.

Lietuvai labai svarbi ekonomiškai stiprių šalių pagalba, nes jos apmokėjo 98 proc. išlaidų. Antai nuo 1992 m. iki 2001 m. 1080 Lietuvos karininkų buvo baigusiu mokymus JAV, Vokietijoje, Prancūzijoje, Didžiojoje Britanijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Čekijoje, Lenkijoje ir kitose Vakarų šalyse.

Nuo 2005 m. Lietuvos karininkai dalyvauja nacionaliniame generalinio štabo / admiraliteto kurse (LGAN – vok. Nationaler Lehrgang Generalstabs-/Admiralstabsdienst), kuris skirtas tik NATO ir ES šalims. 2005 m. paskutinį tarptautinį generalinio štabo / admiraliteto kursą (LGA – vok. Lehrgang Generalstabs-/Admiralstabsdienst mit internationaler Beteiligung) ir EURO kursą baigia trys Lietuvos karininkai.

Bundesvero vadų akademija. Vokietijos bundesvero Generalinio štabo akademija (toliau Generalinio štabo akademija) yra aukščiausia karinių pajėgų mokymo institucija, įkurta 1957 m. Generalinio štabo akademija 1958 m. buvo perkelta iš Bado miesto į Hamburgą – antrą didžiausią po Berlyno miestą Vokietijoje.

Pagrindinė akademijos užduotis – rengti karininkus darbui įvairaus lygmens štabuose. Visų trijų kariuomenės rūšių (sausumos, karo aviacijos ir karo laivyno) karininkai paprastai rengiami kartu. Beveik pusę mokymosi laiko jie praleidžia kartu auditorijose, įvairiose pratybose ir išvykose į karinius dalinius. Akademijoje nuolat studijuoja apie 600 karininkų, tarp jų apie 100 užsieniečių iš 50 pasaulio šalių. Per metus akademija paruošia daugiau kaip 2000 karininkų. Akademija įsikūrusi trijose kareivinėse: Klauzevico (*Clausewitz*), generolo leitenanto grafo von Baudisino (*Baudissin*) ir Eberto (*Ebert*). Generalinio štabo akademiją sudaro mokymo, kursų ir aprūpinimo vienetai. Užsieniečiams čia įrengti du skyriai – vienas priklauso NATO šalių atstovams, kitas – šiam aljansui nepriklausančių šalių atstovams. Majoras (dabar Lietuvos kariuomenės vadas, gen. ltn., 2015) Jonas Vytautas Žukas, anksčiau vadovavęs „Geležinio vilko“ brigados Kauno batalionui, buvo priimtas į antrąjį skyrių ir buvo pirmasis Lietuvos atstovas Bundesvero vadų akademijoje, kurioje studijavo 1992–1994 m.

Bundesvero vadų akademijos kursai. Bundesvero vadų akademija, vykdydama savo pagrindinę užduotį, rengia aukštos kvalifikacijos štabo karininkus įvairaus lygmens nacionaliniams ir tarptautiniams štabams. Akademija siūlo per 30 įvairiausių kursų ir seminarų.

Tris kartus per metus vyksta pagrindinis štabo karininkų kursas. Jo trukmė – 14 savaičių. Šiame kurse dalyvauja visi kapitono ir kapitono leitenanto karinį laipsnį turintys karininkai. Beveik 85 proc. karininkų, baigusiu šį kursą, vėliau dalyvauja vadovavimo karinėmis pajėgomis kurse ir apie 15 proc. karininkų tampa kandidatais į generalinio štabo / admiraliteto kursą.

Nacionalinis generalinio štabo / admiraliteto kursas (LGAN) egzistuoja nuo

Bundesvero vadų akademijos įkūrimo dienos. Šis kursas trunka 24 mėnesius ir yra skirtas tik karininkams iš NATO ir ES šalių. 25 proc. LGAN kurso dalyvių sudaro užsieniečiai.

1962 m. įsteigus tarptautinį generalinio / admirolinio štabo kursą (LGAI), buvo atvertos durys į Bundesvero vadų akademiją karininkams iš ne NATO ir ES šalių. Užsienio šalių karininkai šiame kurse ne tik įgyja specialybės žinių, bet ir susidaro išsamų vaizdą apie Vokietijos Federacinę Respubliką. Hamburgas kaip tarptautinis miestas ir Vartai į pasaulį tam sudaro puikias sąlygas. Tarptautinis kursas LGAI baigiasi EURO kursu. Šiame 3 mėnesių trukmės kurse karininkai rengiami darbui NATO štabuose. EURO kursas įsteigtas 1996 metais.

Iki 2005 m. Lietuvos karininkai buvo rengiami LGAI ir EURO kursuose. Lietuva dalyvauja LGAI kurse nuo 1993 m. ir EURO kurse nuo 1997 m.

LGAI kurso tikslas – parengti užsienio šalių karininkus tarnauti įvairaus lygmens štabuose. Mokymo metu karininkai supažindinami su Bundesvero sudėtimi, struktūra ir uždaviniais. Ruošiami panaudoti karines pajėgas taikos, krizių ir karo atvejais. Taip pat suteikiama žinių apie Vokietijos Federacinės Respublikos užsienio ir saugumo politiką.

Lietuvai tapus NATO nare, keitėsi Lietuvos statusas, baigėsi vienas studijų etapas Bundesvero vadų akademijoje ir prasidėjo kitas. 2005 m. paskutiniai Lietuvos karininkai baigė dešimties mėnesių Tarptautinį generalinio štabo / admiraliteto kursą (LGAI) ir EURO kursą. Nuo 2005 m. Lietuvos karininkai dalyvauja dviejų metų nacionaliniuose generalinio štabo / admiraliteto kursuose (LGAN), kurie skirti tik NATO ir ES šalims.

2005 m. birželio 1 d. Lietuvos Vyriausybė nutarimu Nr. 603 patvirtino naują Karių, pasiūstų stažuotis ar mokytis, tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu tvarkos aprašo redakciją (patvirtinta 1997 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 288), kurioje pateikiamos karių, pasiūstų stažuotis ar mokytis į Lietuvos mokymo institucijas, tarnybos ir aprūpinimo sąlygos; kariūnų, pasiūstų mokytis į užsienio karo mokymo įstaigas, tarnybos ir aprūpinimo sąlygos; profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių (aktyviojo kariuomenės rezervo prievolinkų), pasiūstų stažuotis ar mokytis į užsienio mokymo institucijas, tarnybos ir aprūpinimo sąlygos.

Vakarų karo mokyklos rengia kvalifikuotus kuopos, bataliono, štabo vado lygmens karininkus, jie vėliau dar adaptuojasi, gauna pritaikytą Baltijos gynybos sistemai išsilavinimą Baltijos gynybos koledže (Tartu).

Didelį vaidmenį rengiant ir tobulinant Lietuvos karininkus ir civilius tarnautojus atlieka Baltijos gynybos koledžas (*Baltic Defence College – BALDEFCOL*) Tartu (Estijoje).

Įkurti Baltijos gynybos koledžą buvo nuspręsta 1998 m. birželio 12 d. Briuselyje Lietuvai, Latvijai, Estijai ir Skandinavijos šalims pasirašius *Tarpvalstybinį susitarimą*. BALDEFCOL – bendras Baltijos valstybių projektas, remiamas dar 16 šalių. Tai vienintelis istorijoje karo koledžas, kuris priklauso trims valstybėms –

Lietuvai, Latvijai ir Estijai. BALTDEFCOL buvo atidarytas 1999 m. vasario mėnesį. 2000 m. birželio 22 d. pirmajai klausytojų laidai įteikti baigimo diplomai, tarp jų ir 8 Lietuvos karininkams.

Šio projekto autorius, buvęs Danijos gynybos atašė Lietuvai, Latvijai ir Estijai, brigados generolas M. H. Klemesenas (*M. H. Clemmesen*) pastebėjo, kad Baltijos šalių kariuomenėms labai trūksta mažų šalių gynybos politiką išmanančių, visapusiškai išsilavinusių karininkų, galinčių dirbti nacionaliniuose, brigadų ar aukštesniuose kariniuose štabuose, NATO. Mažoms valstybėms labai brangu karininkus mokyti kitose šalyse. Nė viena NATO šalis nesiimtų išmokyti tiek karininkų. Baltijos valstybėms tiktų pasinaudoti Šiaurės Europos mažųjų valstybių karine patirtimi, paremta visuotinės gynybos sistema.

Parengtos mokymo programos pagrindas – individualus studentų darbas ir praktinių užduočių atlikimas. Ši 1999 m. vasario 25 d. Tartu mieste Estijoje atidaryta tarptautinė karinio mokymo įstaiga rengia Baltijos valstybių štabų karininkus, kurie tarnaus savo šalių gynybos ministerijose, kariuomenių ir tarptautiniuose (pavyzdžiui, NATO) brigados lygmens ir aukštesnio lygmens štabuose, eis gynybos atašė pareigas arba dėstys karinius dalykus nacionalinėse karo akademijose. Baltijos valstybių prašymu Danija skyrė Baltijos gynybos koledžo komendantu (vadovu) brigados generolą M. H. Klemeseną. BALTDEFCOL mokymo turinys pritaikytas prie Baltijos regiono geopolitinių ypatumų, turimų karinių pajėgų pobūdžio. Mokymo procese stengiamasi kuo daugiau taikyti NATO procedūras ir standartus. Tai skatina Baltijos valstybių kariuomenių sąveikumą su NATO.

Studijuoti koledže karininkai atrenkami pagal reikalavimus, kurie nurodyti Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakyme. Su jais dalinių vadai supažindina karininkus, norinčius studijuoti koledže (Žigaras, 2002; Karys, 1999, Nr. 5, (1804): 7; Krašto apsauga, 2015, Nr. 11 (80): 3).

Studijos koledže vyksta anglų kalba. Koncentruojamasi į NATO štabų ir operacinio planavimo procedūras. Koledžą baigę karininkai yra pasirengę dirbti nacionaliniuose pajėgų, taip pat NATO štabuose bei daugianacionalinių pajėgų štabuose tarptautinėse operacijose.

Kursuose karininkai ir civiliai tarnautojai rengiami vadovauti strateginiu ir operaciniu lygmenimis, dirbti jungtiniuose štabuose ir tarptautinėse organizacijose. Civilių tarnautojų kurso tikslas – suteikti civiliams tarnautojams reikalingų žinių ir gebėjimų vystyti ir įgyvendinti nacionalinę saugumo ir gynybos politiką civilinės-karinės partnerystės būdu operaciniu ir strateginiu lygmenimis.

Baltijos gynybos koledžas yra vienintelė aukštojo karinio rengimo institucija, kurios dėmesio centre yra mažųjų žemyninės Europos šalių saugumo problemos.

Koledže koncentruojamasi į moderniąją karinių konfliktų analizę, bendrų operacijų planavimą ir ateities tendencijų numatymą.

2000–2015 m. koledžą yra baigę daugiau nei 1 000 vyresniųjų karininkų ir aukštesniojo lygmens civilių pareigūnų iš 39 šalių (Krašto apsauga, 2015, Nr. 10 (297): 11).

Išvados

1. Taigi per nepriklausomybės laikotarpį buvo sukurta tobula ir efektyviai funkcionuojanti Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo sistema. Svarbiauiai vaidmenį rengiant karininkus ir keliant jų kvalifikaciją atliko Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, taip pat Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras, Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras, Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba ir kiti daliniai, kurie rūpinasi karininkų kvalifikacija.

2. Lietuvos karininkai sėkmingai mokosi ir tobulinasi užsienio šalių karinėse mokymo institucijose. Didelį vaidmenį rengiant ir tobulinant Lietuvos karininkus ir civilius tarnautojus atlieka Baltijos gynybos koledžas, kiti įvairūs karo ir gynybos koledžai, vadų ir generalinio štabo karininkų kursai ir kt.

3. Tolesniam karininkų rengimui ir jų kvalifikacijos kėlimui buvo įsteigti įvairūs specializuoti ilgalaikiai ir trumpalaikiai, nuolatiniai ir laikini kursai. Sėkmingai ir produktyviai veikia Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai (JKVM). Tokie kursai aukštųjų mokyklų studentams buvo rengiami Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione Klaipėdoje, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje Vilniuje ir Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkų mokykloje Kaune.

4. Karininkų rengimu, jų kvalifikacijos kėlimu taip pat rūpinasi ir Lietuvos atsargos karininkų sąjunga, karininkų ramovės, karinė spauda ir kt. Ši sistema užtikrina visų lygių karininkų rengimą, formuoja įvairiapusiškai išsilavinusių karininkų korpusą.

Literatūra

1. Aukštakalnis D., Įsteigtas Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras, Krašto apsauga, 2011-08-16–2011-08-31, Nr. 16, (2012), p. 2.

2. BALTDEFCOL užima ypatingą vietą NATO mokymo sistemoje, Krašto apsauga, 2005-06-30–2005-07-14, Nr. 11 (80), p. 3.

3. Balaišis A., Karininkų rengimas Lietuvoje, Karys, 1996, Nr. 1, p. 23.

4. Baltijos gynybos koledže įteikti diplomai dvidešimčiai Lietuvos Karių ir civilių tarnautojų, Krašto apsauga, 2015-05-25 – 2015-06-22, Nr. 10 ((297), p. 11.

5. Baranauskas D., Pažinti – suprasti – bendradarbiauti: JAV politikos stiprinant Europos saugumo sistemą principai, Karys, 1995, Nr. 7, p. 32.

6. Budrys K., Karybos meno į Vakarus, Karys, 1997, Nr. 9, p. 8–9.

7. Gen. Adolfo Ramanausko karių profesinio tobulinimo centras, Krašto apsauga, 2001-11-23 –12-07, Nr. (1) 1, p. 14.

8. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos istorinė pažyma ir jos archyvinis fondas 1998–1999 m. m., 2001 m. rugpjūčio 27 d., Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos archyvas, fondo byla Nr. 14, 1, 1–2.

9. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija 1992–2002 (2002), Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
10. Jankauskas P., Studijos karo akademijoje, Mokslas ir gyvenimas, 2002, Nr. 1, p. 20–21.
11. Juozo Lukšos mokymo centre pirmąjį pusmetį – net 84 kursai, Krašto apsauga, 2012-07-30–2012-08-26, Nr. 14 (237), p. 7.
12. Kariūnai aspirantai pratybose demonstravo savo pasirengimą vadovauti rezervo būriui, Krašto apsauga, 2015-06-23–2015-07-26, Nr. 11 (298), p. 19.
13. Karo akademija rengia karininkus pagal NATO standartus, Krašto apsauga, 2002-02-22–03-07, Nr. 4 (7), p. 17.
14. Karo medicinos tarnybai suteiktas dr. Jono Basanavičiaus vardas, Krašto apsauga, 2008-12-03–2008-12-17, Nr. 21 (150), p. 19.
15. Karpinskas A., Juozo Lukšos mokymo centras rengia kovinės inžinerinės paramos vadovus, Krašto apsauga, 2015-10-04–2015-10-25, Nr. 15 (302), p. 20.
16. Klenauskienė I., Varanavičius D., „Lietuvos kariuomenės mokykla – 25 metai intensyvaus darbo“, Karys, 2015, Nr. 12 (2040), p. 10–11.
17. Krašto apsaugos departamento generalinio direktoriaus A. Butkevičiaus įsakymas Nr. 45, 1990 m. gruodžio 29 d. „Dėl Lietuvos Respublikos Karininkų kursų įsteigimo“, Krašto apsaugos departamento generalinio direktoriaus įsakymai 1990–1991, ats. red. ir sudar. G. Surgailis, Vilnius: Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2003, p. 34.
18. Krašto apsaugos ministro įsakymas „Dėl Lietuvos aukštosios karo mokyklos įkūrimo“, Nr. 112, 1992-02-25, Krašto apsaugos ministro įsakymai, t. 1, Nr. 222–355, 1992 Nr. 01–479, ats. red. ir sudarytojas G. Surgailis, t. 1, Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2004, p. 175.
19. Kulys Z., Lietuvos karo akademija, Krašto apsauga, Proginis Krašto apsaugos ministerijos laikraštis, 1995 m. balandžio 25 d., Nr. 1 (129), p. 13.
20. Liekis A., Lietuvių karyba ir ginkluotė (iki 1950 m.), (2002), Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universitetas.
21. Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai galės tapti karo medikais, Krašto apsauga, 2012-12-15 – 2013-01-04, Nr. 22 (245), p. 30.
22. Lietuvos karininkų rengimo sistemos 15-osios metinės, Krašto apsauga, 2007-07-10–2007-07-24, Nr. 11 (123), p. 16.
23. Lietuvos karo akademija pradės rengti karininkus – visuomenės saugumo specialistus, Krašto apsauga, 2016-01-04–2016-01-17, Nr. 1 (306), p. 23.
24. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „Dėl Krašto apsaugos akademijos steigimo“, Vilnius, 1992 m. birželio 16 d., Nr. 460. [žiūrėta 2015-03-21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=6772&p_tr2=2.
25. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos karo akademijos įsteigimo“, Vilnius, 1994-01-18, Nr. I–371, Valstybės žinios, 1994 m. sausio 26 d., Nr. 7–103, [žiūrėta 2015-03-30]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=5704&p_tr2=2.

26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Dėl Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos statuto patvirtinimo“, Vilnius, 1999 m. rugpjūčio 18 d., Nr. 896, Vyriausybės žinios, 1999 m. rugpjūčio 13 d., Nr. 69–2196, [žiūrėta 2015-03-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=85019&p_query=karo%20akademijos%20statutas&p_tr2=2.

27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, „Karių, pasiūstų stažuotis ar mokytis, tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu tvarkos aprašas“, Vilnius, 2005 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 603, redakcija, Valstybės žinios, 2005-06-04, Nr. 70 – 2534. [žiūrėta 2015-04-22]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=256867&p_tr2=2m.

28. Lietuvos Respublikos karinė strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2012 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. V-1305. [žiūrėta 2015-03-30]. Prieiga per internetą: http://www.kam.lt/lt/gynybos_politika_490/aktualus_dokumentai_492/strateginiai_dokumentai_494.html.

29. „Lietuvos Respublikos piliečių rengimo valstybės gynybai strategija“. Patvirtinta Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-849. [žiūrėta 2016-01-31]. Prieiga per internetą: http://www.kam.lt/lt/gynybos_politika_490/aktualus_dokumentai_492/strateginiai_dokumentai_494.html.

30. Mondeikis M., Lietuvos karo akademijos tarptautinio bendradarbiavimo gairės, Krašto apsauga, 2002-06-07–06-13, Nr. 12 (15), p. 7.

31. Paladis A., Baltijos gynybos koledžo BALTDEFCOL inauguracija, Karys, 1999, Nr. 5, (1804), p. 7.

32. Paramediko kursus baigė penkioliktoji laida, Krašto apsauga, 2015-04-27–2015-05-10, Nr. 8 (295), p. 11.

33. Prasideda priėmimas į jaunesniųjų karininkų vadų mokymus, Krašto apsauga, 2016-01-04–2016-01-17, Nr. 1 (306), p. 11.

34. Reformuojant Karo medicinos tarnybą bus atsisakoma didžiosios dalies pirminės sveikatos priežiūros paslaugų, Krašto apsauga, 2012-07-02–2012-07-15, Nr. 12 (235), p. 20.

35. Surgailis G., Lietuvos karo akademija per 10 metų, Krašto apsauga, 2002-06-07–06-13, Nr. 12 (15), p. 3.

36. Vaičeliūnas A., Kam būsimajam NATO karininkui magistro diplomą, Karys, 2001, Nr. 10–11 (1859–1860), p. 15.

37. Vaitkaitis A., Karininkų rengimas atkūrus Lietuvos nepriklausomybę (1990–1992 metai), Karys, 2012, Nr. 5 (1998), p. 12.

38. Vizbaras B., Puskarininkų mokykla, Krašto apsauga. Proginis Krašto apsaugos ministerijos laikraštis, 1995 m. balandžio 25 d., Nr. 1 (129), p. 13.

39. Žigaras F., Baltijos šalys: saugumas ir gynyba 1990–2002 (2002), Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.

40. Žukas J. V., Šalies gynyba – kiekvieno mūsų pareiga. Kaip ją atliksime?, Krašto apsauga, 2014-12-15–2014-01-04, Nr. 20 (287), p. 22.

LITHUANIAN MILITARY OFFICERS' TRAINING AND THE TRAINING SYSTEM DEVELOPMENT IN THE PERIOD OF 1990-2015

Assoc. Prof. Dr. Feliksas Žigaras

The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania

Summary

During the Independence period, a perfect and effectively functioning Lithuanian military officers' training system was developed. The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania, General Adolfas Ramanauskas Warfare Training Centre, Juozas Lukša Land Forces Training Center, MD Jonas Basanavičius Military Medical Service, Lithuanian Navy Training Center in Klaipėda and other units of the Lithuanian Armed Forces have been playing the biggest role in military officers' training and training system development.

Lithuanian military officers successfully study and train at foreign military education institutions. The Baltic Defence College and other military and defence colleges, courses for commanders and general staff officers assume a great role in training Lithuanian military and civil officers.

Various long-term and short-term, continuous and temporary courses were established for further military officers' training. The courses for younger military commanders are successful and productive. Such courses for higher school students have been organized at the Lithuanian Grand Duke Butigeidis Dragoon Battalion in Klaipėda, The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania in Vilnius and Division General Stasys Raštikis Lithuanian Armed Forces School in Kaunas.

The Lithuanian Union of Reserve Officers, officers' clubs, military press and others also participate in the training process. The system ensures military officer training of all levels and forms comprehensively educated military corps.

AUTORIAUS LYDRAŠTIS

Autoriaus vardas, pavardė: Feliksas Žigaras

Mokslo laipsnis ir vardas: docentas, daktaras

Darbo vieta ir pareigos: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos Politikos mokslų katedros docentas

Autoriaus mokslinių interesų sritys: Lietuvos tarptautinis bendradarbiavimas; Lietuvos, Latvijos ir Estijos santykiai; pilietinio ugdymo raida, patirtis, Lietuvos kariuomenės problemos, jų sprendimo būdai; Lietuvos kariuomenės karininkų rengimas (1919–1940 m.); Lietuvos kariuomenės karininkų rengimas (1990–2015 m.)

Telefonas ir el. pašto adresas: 8 612 84 775; feliksas.zigaras@yahoo.com

AUTHOR'S COVER LETTER

Author's name and surname: Feliksas Žigaras

Academic degree and name: Associate Professor, Doctor

Workplace and position: The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania, Department of Political Science, Associate Professor

Author's research interests: international cooperation of Lithuania, relationship among Lithuania, Latvia and Estonia, civic education development, experience and problems of the Lithuanian Armed Forces and their solutions, Lithuanian officers' training in the period of 1919-1940, Lithuanian officers' training and the training system development in the period of 1990-2015

Telephone and e-mail address: +370 612 84 775; feliksas.zigaras@yahoo.com